Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...мнай 1921 оной ...риин 21-һээ гарана | № 285 (15908) | 1981 оной декабриин 13, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРБАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДҮРБЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо 1981 оной декабриин 17-до үглөөнэй 10 часта нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо декабриин 17-ной 9 сагта болохо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Дүрбэдэхи сессидэ ерэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй байшангай 3-дахи дабхарта, 423-дахи комнато соо үглөөнэй 10 сагһаа үдэшын 7 час болотор бүридхэлдэ абтаха. Телефонууд: 2-47-22, 2-31-91.

Сессиин нээгдэхэ үдэр — декабриин 17-до Соведүүдэй байшангай конференц-залай фойе соо үглөөнэй 8 саг 30 минутаһаа депутадууд бүридхэлдэ абтаха.

БИ-ТАБАН ЖЭЛДЭ, ТАБАН ЖЭЛ-НАМДА

НЭРЭ ХҮНДЫМНАЙ ХЭРЭГ

Хүн зонние худалдаа наймаагаар хангалгын эмхи зургаануудта удаан хүдэлшэд ажабайдалдамнай хэды ехэ хубилалтануудай болоһые һайн мэдэдэг байха. Наймаалагшаар минии хүдэлжэ эхилһэн гуша гаран жэлэй саадахи эрхэ байдал һанаад үзэхэдэ, мүнөө һонин энгеэр байдаг агша. Дайнай һүүлдэхи үшөөр хүндэ тэрэ жэлнүүдтэ хүн зоной хэрэглэмжын эд бараанашье наймаанда үсөөр, хүнүүдэй эрилтэшье тимэ ехэ бэшэ һааб даа. Үнинэй магазинуудай гэхэй намтар. Тэрэнэй жэл бүхэндэ ургадаһан эд бараа шэнжэлэн хараха һоо гээшэ һаа, дайнай һүүлэй түсэбэй табан жэлнүүд соо совет хүнүүдэй ажабайдалай ургалта өөрсэ ёһоор элирэн харагдахал байха.

Улаан-Үдын нэгэдэхи горпищеторгын магазинуудые даагшаар хүдэлжэ эхилсэн сагһаамни хойшо тэбхэр арбан жэл хабар гүйсөө юм. Энээнһээ урда худалдаа наймаанда хүдэлхэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг 9-дэхи ГПТУ-да мастер тушаалда хэдэн жэлдэ багшалааб. Эри залууһаа наймаалагшын хүдэлмэрилэһэндээ, хүн зоной эрилтэ хангахын мэргэжэлтэй болоһондоо, сагай юрэ тума наһанайнгаа хэрэг олооб гэжэ һанадагби. Тэрэ училищада залуу мэргэжэлтэдые бэлэдхэлсэхэдээ, хүн зоной эрилтые дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы сэдьхэлээ оролдохо зэргэтэйе курсантнуудта ойлгуулхые хүсэдэг һэм. Тиихэдээ өөрынгөө дүй дүршэлые залуу мэргэжэлтэдтэ дамжуулхые оролдодог байһан.

1971 ондо РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар РСФСР-эй профессионально-техническэ һуралсалай мастер гэһэн нэрэ зэргэ намда олгогдоо һэн.

Удаань эдеэ хоол наймаалдаг магазинай даагша болоходомнишье энэ училищые дүүргэгшэдые минии ударидалга доро хүдэлхыень эльгээдэг һэн. Мүнөөшье хамта хүдэлдэгшэдэймни залуу хүнүүд бии ааб даа. Магазин соогоо долоон хүн ажаллаабди. Олон бэшэшье һаа, коллектив шухала гээшэбди. «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэйбди. Үшөө омогорхохо юумэмнай гэхэдэ, манай залуу наймаалагша М. Н. ...йнулина районой Соведэй депутат юм. Тэрээнтэй хамта табан жэлэй урда 9-дэхи ГПТУ дүүргэжэ ерэһэн Т. В. Котовщикова хүн зондоо хүндэтэй бэрхэ наймаалагша болонхой. Бэшэ хүнүүднайшье хүдэлмэридөө оролдосотойгоор хандадаг. Тимэшье байгаагүйдөө аргагүй ааб даа. Ажалшадай эрилтэ хангаха эмхи зургаанда хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэд хүн зоной дунда өөрсэ ёһоор гүрэн түрынгөө, социалис общественнэгоо һайн һайхан ёһо заншалнуудые дэлгэрүүлхэ уялгатай.

Эд бараанай эрьесын түсэбые дүүргэлтээр худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэри гол түлэб сэгнэгдэдэг байһаниинь эли. Һара, квартал, жэлэй даабаринууд боложо хубаарилагдаһан табан жэлэй түсэб манда байдаг гээшэ. Магазинаймнай коллектив үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргээ һэн. Мүнөө бидэ энэ табан жэлэйнгээ түсэбые мүн лэ үлүүлэн дүүргэхэ зорилготойбди.

Байгша ондо манай магазин 301 мянган түхэригэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаха түсэбтэй. Үнгэрһэн арбан нэгэ һарын эд бараанай эрьесын түсэб 101,4 процент дүүргэгдээ.

Коммунис партиин XXVI съезд дээрэ гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанай рознично эд бараанай эрьесые 22—26 процентээр ехэдхэхээр хараалагдаба. Энэ хадаа эдеэ хоолой зүйл наймаалдаг эмхи зургаануудай хүдэлмэришэдтэ сэхэ хабаатай.

Партиин хараалһан энэ зорилгые бэелүүлхын түлөө эдеэ хоол элбэгээр, зүйл бүхэниинь зохидоор тааралдуулан худалдахаһаа гадна, наймаанай шэнэ ёһо гуримуудые хүдэлмэридөө нэбтэрүүлхэ, түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ ёһотойбди. Худалдан абагшадай эрилтые хододоо мэдэжэ, захяануудыень саг соонь дүүргэхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай хэрэг. Энэ талаар манай магазинда үгтэдэг эдеэ хоолой фонд дууһан абтажа, наймаанда һаадгүй гаргагдажа байдаг юм.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум, СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси дээрэ партиин съездээр хараалагдаһан эдеэ хоолой программа дүүрэн хүсэндөө орохоор шиидхэгдэбэ. Совет хүнүүдые эдеэ хоолоор элбэгээр хангалгада эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалга бидэ, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг болоно.

С. ХАМОСОВА,
Улаан-Үдын горпищеторгын 112-дохи магазинине даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Хамосова ажалдаа.

ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Рингин Дашиевич Жаргалов түрэл совхоздоо хүхүүли үнеэдэй гүүртэдэ ажаллажа эхилһээр найман жэл болоо. Тиихэдэ жэл бүри амжалтатай гаража, түсэбтэ даабаринуудаа жэнишэдгүй дүүргээд лэ байдаг.

Тэрээнтэй суг Дулма һамганиинь хүдэлдэг, энэ жэлһээ хүбүүниинь ажаллажа захалаа. Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ даажа байһан малаа бүриин һайнаар ондо оруулжа, гүүртээрээ 85 тугал абажа түлжүүлхэ түсэбтэй байбал, тэрэнээ 87-до хүргөө юм. Тугалнуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые суудхэдэ дунда зэргээр 670 граммда хүргэһэн байна.

Арбадахи табан жэлэй дүнгөөр түрүү үхэриндэ «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо. 100 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаа.

Түйлаһанаараа һанаагаа амарангүй, тэрэ улам оролдосотойгоор хүдэлжэ ороо. Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ үбшэлжэ һаатаашье һаа, гэр бүлөөрөө, үхибүүдээрээ хамта, һургуулиин һурагшадые хабаалуулжа байжа, 700 гаран центнер үбһэ гүүртэдээ бэлэдхэв. Үбэлэйнгөө байра заһажа, малай доро дэбдихэ хохир суглуулжа абаа. Зундаа, намартаа малаа оролдосотойгоор адуулжа, яһала хүшэ абхуулһан юм.

Мүнөө энэ ажалша булэдэ 130 үнеэд даалгагданхай, мүн тугалнуудынь 6 һаратай болотороо эхэтэсэ байлгагдана. Энэ жэлдэ дүршэл ехэтэй малшад 92 тугал абаад, гарзагүйгөөр томо болгожо байна. Декабрь һара гараһанһаа хойшо 4 үнеэн тугаллаа.

Эдэнэрэй үбэлжэдэг Эреэн-Дабаан гэжэ газарта хүрэхэдэмнай, малшад урма зоригтойгоор хүдэлжэ байба. Малайнь тамир һайн. Үнеэдтээ үбһэ үгэнэ, тугалнуудтаа таряа талханай зүйл эдюулэлсэнэ. Иигээд шэмэтэ тэжээл үгэжэ захалха юм. Малай хэбтэри һайн.

Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой малшадай уряада харюу болгон, ерэхэ жэлдэ 95 тугал түлжүүлхэ, тугалнуудай шэгнүүрые суудхэдэ 600 граммаар нэмэхэ, гүүртынгээ малые бүриин һайнаар (98 процентынь) ондо оруулха социалис уялга абаад байна. Эдэнэрэй һанаһандаа хүрэхэнь лабтай.

В. ТУЧИНОВ,
Зэдын районой Алцагай совхозой парткомой секретарь.

Республикымнай ажалай үдэр

Ажалай ветеран Татьяна Фадеевна Петрова (зураг дээрэ) нарин сэмбын комбинадай түрүү сэмбэ нэхэгшэ, социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябагша. Тэрэ хори гаран жэлдэ ажаллажа, өөрынгөө мэргэжэлдэ олон залуушуулые һурган хүмүүжүүлээ.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Студентнэрэй интернациональна конференци

«КПСС-эй XXVI съездын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанар» гэһэн асуудалтай студентнэрэй бүхэсоюзна интернациональна научна конференцидэ дэлхэйн 150 оронһоо СССР-тэ һурадаг гадаадын эрхэтэдэй ехэ отряд хабаадаба. Конференциин түрүүшын шатань — һургуулинуудай, хоёрдохинь — городуудай хэм хэмжээн соо үнгэрөө. Хэдэ мянган элидхэл ба рефераднууд соносогдоо. Тэрэшэлэн промышленнэ ба хүдөө ажахын предприятинуудта, эрдэм болон соёлой эмхи зургаануудта ошожо, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй хайшан гээд бэелүүлэгдэжэ байхые хараһан, танилсаһан байна.

Конференциин түгэсхэлэй шата декабриин 8-һаа 11 хүрэтэр Москвада үнгэрэгдөө. Конкурснуудаар илагшад — манай ороной 175 һургуулида һурадаг гадаадын 300 шахуу хүбүүд болон басагад ниислэл хотодо суглараба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев сугларагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, конференци дээрэ үгэ хэлээ.

Конференцидэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг баталан абаба.

Эрхэтэдэй эрхэ болон сүлөө сахин хамгаалха

Декабриин 10-да СССР-эй Прокуратурада болоһон зүблөөндэ хабаадагшад партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр, хуули заршам эбдэдэг ябадалда эсэргүү тэмсэл улам шангадхаха тухай нүхэр Л. И. Брежневэй заабаринуудаар тодорхойлогдоһон зорилгонуудай ямараар дүүргэгдэжэ байһые зүбшэн хэлсэбэ.

СССР-эй Генеральна прокурор А. М. Рекунов элидхэл хээ.

Мүрдэлгын зургаануудай хүдэлмэрине улам нарижуулан һайжаруулха, эрхэтэдэй ажабайдалда, элүүр энхэдэ, нэрэ хүндэдэ харша гэмтэ ябадалнуудтай бүри шангаар тэмсэхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Совет хүнүүдэй конституционно эрхэнүүд болон сүлөөнүүдые сахин хамгаалха, хуули заршам хүндэлдэг байхаар тэдэниие хүмүүжүүлхэ гээшэ прокуратурын зургаануудай ажал ябуулгын тон шухала шэглэлнүүдэй нэгэн болоно гэжэ тусхайлан тэмдэглэгдээ.

(ТАСС).

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ — ШАНГА ШАЛГАЛТА

Республикын колхоз болон совхозуудта малай үбэлжэлгын эхилһээр хоёр һара үнгэрбэ. Энэ үедэ газаа бараг дулаан байжа, һубай мал бэлшээгдэжэ, иилээд тэжээл алмагдаһан байна.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, 1981 оной декабриин 1-нэй байдалаар республикамнай гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха жэлэй түсэб урагшатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Үнгэрһэн 11 һарын туршада бэлэдхэлэй пунктда 54.697 тонно **мяхан** (амидын шэгнүүрээр) тушаагдажа, жэлэй түсэб 87 процент дүүргэгдээ гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 17 процентээр ехэ худалдагдаа. Хоринии, Хойто-Байгалай районууд мяха худалдаха 1981 оной түсэбөө сүм дүүргэнхэй. Мүн Баунтын, Захааминай, Ахын районууд энэ түсэбөө үглөө мүнөө бэелүүлхээр.

Гүрэндэ тушаагдаһан үхэрнүүдэй тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 315 килограмм болоһон байна. Тиин Кабанскын, Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Яруунын районуудай ажахынууд 354 — 337 килограмм шэгнүүртэй мал тушаагаа. Республикын ажахынуудай гүрэндэ худалдаһан гахайнууд дунда зэргээр 95 килограмм татаһан байна. Тиихэдэ Зэдын, Загарайн, Кабанскын, Хяагтын, Сэлэнгын районуудай колхоз болон совхозууд дунда зэргээр 100 гаран килограммтай гахайнуудые тушааһан жэшээтэй.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

Декабриин 1-нэй мэдээгээр республикамнай гүрэндөө 113 мянгаад тонно **һү** худалдажа, жэлэйнгээ түсэб 103 процент дүүргээ гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 6 процент ехэ һүн тушаагдаһан байна. Гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб ехээр үлүүлэн дүүргээд байһан районуудай тоодо Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Загарайн, Кабанскын, Хурамхаанай, Хяагтын районууд ороно.

Энэ үедэ республикын колхоз болон совхозуудай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1529 килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 98 килограммаар дээгүүр болоно. Үнеэн бүриһөө 2069 килограмм, нёдондоной энэ үеынхиһөө 110 килограмм ехэ һааһан Кабанскын районой ажахынууд эрхимлэжэ ябана. Үнеэн бүриһөө нёдондонойхиһоо 125 килограмм ехэ һү һааһан Түнхэнэй районой ажахынууд хоёрдохи һуурида гараа. Хойто-Байгалай районой ажахынууд үнеэн бүриһөө 1664 килограмм һү һаажа, гурбадахи һуури эзэлбэ.

Тиигэбэшье нёдондоной энэ үеынхиһөө һү бага һаажа, гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэб холо дүүргээгүй байһан районууд, ажахынууд бии. Иимэ районуудай тоодо Прибайкалиин, Баргажанай, Баунтын районууд ороно. Яруунын районой Нарһатын, Захааминай районой Хамниин, Хоринии районой Хүлэй, Мухар-Шэбэрэй районой «Авангард» совхозууд, Зэдын районой «Коммунизм» колхоз болон бусад энэ талаар ехэхэн гээгдэлтэй.

Республикамнай арбан нэгэ һарын туршада гүрэндөө 135.790 мянган **үндэгэ** худалдажа, жэлэйнгээ түсэб 100,6 процент дүүргэбэ. Тиигэжэ нёдондоной энэ үеынхиһөө 7 процентээр олон үндэгэн тушаагдаа. Гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэй түсэбые Загарайн, Хоринии районууд ехээр үлүүлээ.

Энэ жэлдэ 69 мянга гаран центнер **нооһон** гүрэндэ тушаагдажа, түсэбтэ даабари 102 процентдэ хүргэгдөөд, нёдондоной энэ үеынхиһөө 9 процент ехэ нооһон худалдагдаа. Улаан-Үдын, Зэдын районуудһаа бэшэ бухы районууд гүрэндэ нооһо худалдаха жэлэй түсэб дүүргэбэ.

Үнгэрһэн үедэ республикын колхоз болон совхозууд 96.618 **тугал** абаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 12 процентээр олон болоно. Абтаһан тугалнуудай 11.8 процентнь үхэл гарзада оруулагдаа. Илангаяа Баргажанай, Зэдын, Хяагтын, Сэлэнгын районуудта тугалнууд олоор гарзална.

Арбан нэгэн һарын туршада ажахынуудта 148.446 **поршоонхо** абтаа. Энэнь нёдондонойхиһоо 3 процентээр олон. Бүхы поршоонхонуудай 16,6 процентнь гарзалуулагдаа. Зэдын, Хяагтын районуудта абтаһан поршоонхонуудай 28—32 процентнь гарзалаа.

Мүн энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо олон **хурьгад, унагад** абтажа, урда жэлэйхиһээ гарза багатайгаар түлжүүлэгдэнэ.

Энэ жэлэй үбэлжэлгын эхилхэһээ хойшо — октябрь ба ноябрь һаранuудта эбэртэ бодо малай 1 процент, хонидой 1,6 процент, гахайнуудай 6 процентнь үхэл гарзада оруулагдаа. Малай үхэл гарза Зэдын, Сэлэнгын, Хяагтын, Хурамхаанай, Загарайн районуудта ехэ байна.

Республикын колхоз болон совхозууд үнеэдые, эмэ хашарагуудые искусственна аргаар үрэжүүлхэ, ороондо оруулха хүдэлмэри үшөөл хангалтагүйгөөр ябуулна. Бухыдөө энэ жэлэй түсэбтэ даабари 82 процент дүүргэгдээ. Энэ хүдэлмэри Бэшүүрэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Сэлэнгын районуудта гээгдэл ехэтэй.

Мүнөө жэлдэ малаа һайнаар ондо оруулха, мал ажалай продуктнуудые урдынхиһаа ехээр абаха, гүрэндөө худалдаха арга боломжонууд бии. Бухы зүйлэй тэжээл нёдондонойхиһоо ехэ ноосологдоо. Имагтал фермэ дээрэхи ажалые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэй.

ҺАЙНААР ХҮДЭЛХЭ — ҺАНААНАЙ

Улаан-Үдын районой һуралсалай «Байгал» ажахын ахалагша хонишон А. Ш. НОРБОЕВАГАЙ хөөрөөнһөө.

ТАБА-ЗУРГААН жэлэй саада тээ бидэ хонишон болохобди гэжэ ухаандаашье оролдоогүй ябаабди. Юуншьеб даа энэмнай түбһэн жэлэй тааража хүдэлхөөр болоо, нэгэл нобшохон, түбтэй ажал шэнгеэр һанагдаша һэн.

Тэрэ үедэ би өөрөө медицинскэ сестрагаар хүдэлжэ байгааб. Очир Шаралдаевич нүхэрни автомашинын жолоошоор ажалладаг һэн. Ажахы һэлгэхэ, шэнэ мэргэжэлтэй болохо тухай тиихэ үедэ бодолдэгшьегүй һаабзабди.

Нэгэтэ «Байгал» ажахын мэдэлэй хонишон байһан манай танил Долгор Будаевна Будаевагайда айлшалжа ерээбди. Гэрэй эзэн эхэнэр бидэниие хүндэлжэ байха хоорондоо хонишоной ажалые ехөөр магтажа, һонирхолтой олон талыень тобойсо харуулна. Олон жэлдэ хүдэлхэдөө өөрынгөө баян дүй дүршэл, ажалайнгаа онол аргануд тухай олон юумэ хөөрөө бэлэй.

— Таанад хонишон бологты даа. Хүдэлжэ ядахагүйт. Ши, Шура, хүниие шэлэгшэ хадаа хони, хурьгайнгаа үбшэлөө һаань, эмнэжэ, эм том үүлгэжэ, ... шадаха ха юмши. Ширшни механизатор, дархан хүн отарынгаа байра байшангые, оньһон түхеэрэлгэнүүдые жэншэдгүй заһабарилха, хүдэлгэхэ ха юм, — гэжэ байгаад, Долгор Будаевна ехэл зохидоор идхажа һуубо.

— Туршаад үзэхэдэмнай яаха юм? Ажалнай нэгэн болохо гүбэ, — гээд, нүхэртөө хандахадамни, Очир балайшье дуратай байбагүй.

— Хонишон болоол һаа, магтуулхаар хүдэлхэ юм ааб даа. Минии хүнэй оро хаажа, юрэл хонишон болоһон нэрэтэй ябаһанай хэрэггүй, — гэжэ тэрэм дуугарба.

Гэртээ ерээд, тэрэ үдэшэндөө энэ асуудал тухайгаа нилээд хөөрэлдөө, бүхы талаһаань зүбшэжэ, шэбшэжэ үзөө һэмди. Тиигэжэ үглөөдэрынь һуралсалай «Байгал» ажахын директортэ мэдүүлгэ барижа, уданшьегүй шэнэ хурьгалха эмэ түлгэнүүдэй отара даажа абаа бэлэйбди.

Шэнэ хонишодто түрүүшээр элдэб бэрхэшээл, һанагдаагүй юумэн али олон дайралдажа эхилээ. Абаһаар үдэшэ, үглөөниинь хонидоо тоолоходоошье мэгдэхэш. Хуу монсогошолдоод, ёһоор тоолуулхагүй, хуу нэгэ адли шэнги харагдаха. Хаана ямар газарта, хайшан гээд адуулхаяа. Хэзээдэнь уһалхаяа, яагаад үбшэн, элүүрыень илгаруулхаяа мэдэхэгүйш.

Одоол тэрэ үедэ дүршэлтэй хонишон Долгор Будаевна Будаева манай ёһотойл багшамнай боложо, энэ мэргэжэлэй бүхы оньһые, «нюусые» хашаргүйгөөр заажа, хэлэжэ үгөө юм. Заримдаа хэдэн хоногоор манайда байгаад, хонидыемнай адуулалсажа ябаад, мандаа һонирхолтой һургаал заагша һэн.

— Үглөөгүүр хонидые хадын үбэр тала руу гаргажа бэлшээхэдэ һайн юм. Тэндэ нгаабари дулаан, ногоонииньшье шэмэтэй, хуурай байха бшуу. «Хадын ногоон шэмэтэй, яһанай мяхан амтатай» гэгшэ гүбэ. Үдэрэй халуунда доошонь гол руу, шиигтэйшэг газарта оруулхада нэгэ бага һэрюун байдаг. Тэдэш 2 — 3 час байжа амараад, хэбтээд, үглөөгүүр эдиһэнээ буйлууһан бэсэрээ дахин ногоогоо зулгаажа эхилдэг юм. Хонид суудхэ соо олон час лэ бэлшэхэдээ гэдэһээ һайса садхааха, хээли абаха, таргалха байна бшуу, — гэжэ Долгор хүгшэн заадаг бэлэй.

Һая хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ энэ һургаал заабаринь юугээршье сэгнэшэгүй үнэтэй һэн. Энээнэйнь хажуугаар өөһэдөө үдэр бүри ажаглажа хаража, бодомжолжо, шүүжэ, дүй дүршэлөө бага багааршье һаань, нэмээжэл ябаһан байнабди.

1978 оной намар август һарада хонидойнгоо хүсэ шадалые үшөө һайжаруулха зорилготойгоор гэдэнээ гол түлэб хада гүбээгэй, ой модоной захаархи бэлшээридэ һайса адуулаабди. Тусхай курсада һуража, хонидоо искусственна аргаар өөрөө үрэжүүлээб. Түрүүшээр энэ хүдэлмэрине хайшан гээд эмхидхэхэб гэжэ отделениин мэргэжэлтэд заажа, харуулжа үгөө. Үглөөгүүр үүр сүүрээр бодожо, хонид соогоо хүгтэй хусануудые табяад, ототой болоошодыень амяарладаг, тиигээд бэшэ хонидоо бэлшээридэ гаргаһан бэсэрээ үрэжүүлгэеэ эхилдэг һэмди.

Тиигээд түрүүшынгээ жэлдэ хурьгадые абаха гэжэ байхадаа, одоол энээнээ «үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн» болгожо, бүхы шадалаараа хүдэлөөбди гэхэдэ алдуугүй. Түрүүшымнай хараасгай ямар байхань бэ, хэһэн ажал, оролдолгомнай хэр аша үрэтэй гарахаб, хаана, ямар нэгэ юумэндээ алдуу эндүү хээгүй аабзабди гэхэ мэтэ бодолнууд сэдьхэл бодолыеш хүдэлгэхэ даа.

Ажахынгаа дүршэлтэй хонишод Петр Афанасьевич Калаганский, Павел Петрович Преловский гэгшэдтэ ошожо, байра байдалыень, хэжэ байһан ажалыень харадаг, ойлгоогүй юумэсэ асуужа абадаг һэмди.

— Шэнэ түрэһэн зуһагуудай хурьгадтаа һайса дадаха, танидаг болохынь тула аргатайл һаань, 2 — 3 хоногһоо үсөөн бэшэ саг соо сугтань байлгабал, таатай. Тимэһээ багахан таһалганuудые олоор хэгты. Нарайшаг хурьгадые түрүүшээр лан олоор хамталан сакман болгоһоной хэрэггүй. Тэдэнээ эхэнүүдтэнь табижа хүхүүлхэдээ түхашархат, — гэжэ П. А. Калаганский хэлэжэ үгөө.

Тэрэ заабариень хараада абажа, хурьга абалгадаа бүхы талаһаань һайнаар бэлдээд лэ хонидоо түрүүлжэ эхилээбди. Айхабтар сүлөө тухагүй, хүлгөөтэй үедэ үдэр хоногойшье ошоһые, өөһэдөө эсэһэн сусаһанаашье мэдэнгүйгөөр, хонидой хашаа гэр хоёройнгоо хоорондо гүйлдэһөөр лэ үнгэргөөбди. Зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 97 хурьга абаһан байгаабди.

— Шэнэ түрэһэн зуһагуудһаа эды шэнээн хурьга абажа түлжүүлхэдээ һайн үрэ дүн түйлаа гээшэт. Саашадаа иигэжэ хүдэлбэл, зуутан болохот даа. Этигэнэб, — гэжэ ажахын директор байһан Л. А. Максимов урма зоригыемнай үшөө бадаруулба.

Энээнтэй хамта түрүүшынгээ жэлдэ хүдэлжэ байһан залуу хонишодто дутагдал, алдуу эндүүшье байгаа һааб даа. Зарим юумэеэ үшөөл хүсэд һайнаар хэжэ шадаагүй, олохон һайн арга боломжоёо хэрэглэнгүй алдаһыемнай түрүүшын жэлэй дүн баһал харуулжа үгөө.

Хонидоо үшөөл һайн таргалуулжа шадаагүй, искусственна үрэжүүлгые тимэ эрхимээр эмхидхэжэ бираагүй байһанаа тиихэдэ ойлгоо һэмди. Одоол хойто жэлнүүдтэнь урдынгаа алдуу, дутагдалнуудаа хараада абажа, бүрил һайнаар хүдэлхые оролдообди. Тэрэшэлэн ажалаймнай үрэ дүншье өөдөө ургажа эхилээ.

Жэшээнь, 1980 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа томо болгообди. Харин байгша ондо харюуһалдаг бүхы 500 эхэ хонидһоо хамта 572 хурьга абажа томо болгообди гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 114 хурьга түлжүүлээбди. Энэ үрэ дүнгөөрөө ажахын эрхим хонишон П. А. Калаганскитай ана-мана мүрысэн, хоёрдохи һуурида гараабди. Мүн хурьган бүхэнөө 23 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр тушаагаабди. Үнгэрэгшэ зун хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,4 килограмм нооһо хайшалжа, хамта 23 центнер «сагаан алта» тушаагаад, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ һэмди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ энээнһээ үшөөшье дээшээ үрэ дүн түйлахын түлөө тэмсэхэ зорилготойбди. Тимэ арга боломжошье бии. Байгша ондо гандуу уларилтай байжа, бэлшээриин ногооной муушаг байгаашье һаань, хонидой адуулгые ханалгатай һайнаар эмхидхэжэ, мүн отарада дүтэшэг таригдаһан шэниисын ургаса ёһоор эдеэшээгүй байгаад, тэрэнэй зарим хубида намартаа хонидоо бэлшээн, хүсэ шадал һайн абхуулаабди. Энэнь хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ үедэмнай ехэ туһа болоо.

Саашадаа эхэ хонидой отара бүхэндэ дүтэ шадар зелёнко тариха газар таһалжа үгэбэл зохисотой гэжэ һанагдана. Имэ юумэн Зэдын районой Борьёогой совхоздо үргэнөөр хэрэглэгдэдэг гэжэ дуулдагша.

Мүн энээнтэй хамта эхэ хонидые харууһалдаг бригаданuудта тус тустань өөрын мэдэлэй сабшалан, даалгажа үгөө һаа, баһал ехэ таарамжатай бэлэй гэжэ һанахаар. Манай районой «Заветы Ильича» совхозой түрүү хонишон Д. Ч. Бандаевтан өөһэдын сабшалантай байгаад, тэндэһээ жэл бүри үбһэ ехээр абаһанай ашаар лэ хурьга олоор түлжүүлнэ, нооһо ехээр хайшална.

Үнэндөө, мүнөө бидэ эндэ тэндэһээ асаржа үгэһэн үбһэ, һолоомоор лэ хонидоо эдеэлүүлнэбди. Ондоо хүнүүдэй бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлэй шанаршье тэрэ зэргэл байдагынь элитэ. Тиигээдшье элдэб шалтагаан болоод хаһа сагтаа үбһэ, һолоомо асараагүй байшоо, тэрэнэй таһалдашоо һаань, бэрхэтэй ушар тохёолдохо бшуу. Энээниие хараала абажа, үбһэеэ гамнан татажа, хүшэр үедэ нөөсэтэй байхаар, тэрэнээ эдюулхэ баатай болодогбди. Өөһэдын мэдэлэй сабшалантай һаа, хонишод тэрэнээ уһалжа, үтэгжүүлжэ ургасыень дээшэлүүлхэ, үбһыеньшье шанартайгааршье хуряажа абаха байна.

Үбэлжэлгэдөө яһала һайнаар бэлдэнхэйбди. Хашаа, хорёо хуу заһабарилагданхай. Гансал үбэлдөө түл абалгын үедэ уһа өөһэдөө зуу гаран метр газарһаа бөөшхоор зөөхэ баатай болохомнай. Хэрбээ худагһаа сорго татаад гү, али ондоошье арга хэрэглээд, уһа хонидой хашаа соо сэхэ оруулбалнь зохид һэн.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй партиин ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум дээрэ хэлэһэн үгэнүүд, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнууд бидэниие ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулба.

М. НАМЖИЛОВ
бэшэжэ абаба.

СССР — ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТУГ БАРИГША

КПСС болон Совет гүрэн социалис оронуудтай өөрынгөө харилсаануудые шухалын шухала удха шанартай гэжэ тоолодог юм. Юуб гэхэдэ, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэдэ мүнөө үедэ эгээл дээдын шата байhан дэлхэйн социализм хадаа коммунис үзэл бодолнуудай бодото бэелэлтэ болоно, түүхын ябасада улам бүри хүсэтэ нүлөө үзүүлнэ буюу. Имагтал хани нэгэдэлтэ социалис оронуудай, тэдэнэй хоорондо эхилhэн эб найрамдалта политика дэлхэй дэ...

Манай Эхэ ороной, социалис бүхы хани нэгэдэлэй hүр хүсые бэхижүүлхэ хадаа гадаадын политикын ленинскэ хараа шэглэлые аша үрэтэйгөөр бэелүүлхын үндэhэ hуури болоно.

Арбадахи табан жэлэй турша Совет гүрэнэй экономическа болон хамгаалалгын хүсэ шадал эрид дээшэлээ. Бүхы дэлхэйн промышленна продукциин табадахи хубиин мүнөө үедэ СССР үйлдэбэрилэн гаргана.

СОЦИАЛИЗМ БА ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТАhАРШАГҮЙ ХОЛБООН

рэхи энхэ тайбан байдалай гол түшэг тулгуури байгаа, байhан зандаашье.

КПСС-эй XXVI съезд аха дүү социалис оронуудые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан гадаадын политикын программые дэбжүүлhэн байна. Социалис интернационализмын гол ёhон хадаа аха дүү парти болон оронуудтай тогтоhон харилсаануудые амжалтатайгаар хүгжөөлгын найдамтай, научна гүнзэгы үндэhэтэй түшэг тулгуурнь болонхой.

Марксистско-ленинскэ хүтэлбэрилхы партинууд социалис интернационализмые үндэhэн hуури дээрэ экономикын, политикын, үзэл сурталай, соёлой, хамгаалалгын талаар улам бүри нягта харилсаануудые тогтоохые оролдоно. Харилсаа холбооной үедэ гараhан асуудалнууд, аха дүү орон бүхэнэй болон ниитын аша туhануудые зүбөөр тааруулан, бүхы оронуудай хамтын хүсэлэл оролдолгоор шиидхэгдэдэг юм. Жэшээнь, СЭВ-эй оронуудай нэгэ нэгэндээ худалдадаг нефть, газ, бусад түүхэй эд, промышленна эд бараануудта хямдаруулагдаhан үнэ сэнгүүд тогтоогдодог юм. Тиихэдэ интернационализмын гол ёhоной аша үрэнь аха дүү оронуудай нэгэ нэгэндээ шухала хэрэгтэй сагтань онсо яаралтай туhаламжа үзүүлдэг ушарнууд дээрэhээ тобойсо харагдана. Пекинэй бүдүүлиг добтолгодо ортоhон Вьетнамда 1979 ондо, полподойхидой hүйдхэлтэ ябуулгануудай эсэстэ hандаргагдаhан Кампучида тиимэ туhаламжа хүргэгдөө. Энэ хадаа социалис интернационализмын бодото бэелэл болоно. Тэрэнэй аша үрэнь бодото социализмын ажабайдалаар, бүхы ажал хэрэгүүдээрнь нэгэнтэ бэшэ шалгагдаа.

Варшавска Договорой гүрэнүүдэй, бүхы аха дүү оронуудай гадаадын политикада ниитэ зорилгонуудые табижа, уласхоорондын оршомдо хэhэн бүхы ябуулгануудаа нягтаар зохилдуулан, эрид тэмсэhэнэй ашаар дэлхэйн социализмын хүсэ шадал 70-аад онуудта улам бэхижэжэ, түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха, ниитын ондо ондоо байгуулалтануудтай гүрэнүүдэй эбэй ёhоор хоорондоо үргэнөөр харилсан ажаhууха эрхэ байдал хангагдаба. Мүнөө үедэ аха дүү социалис оронууд эб найрамдалые хамгаалха зорилгоор бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Энэл зорилгоор мүнөөдэрэй эгээл амин шухала асуудал болоhон — Эб найрамдалые хамгаалан, арадай аюулгүйе сахиха асуудалые шиидхэлгэдэ шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгэhэн КПСС-эй XXVI съездын гадаадын политикын талаар программые бэелүүлхын түлөө Советскэ Союз, Варшавска Договорой бусад оронууд үсэд шангаар тэмсэжэ, сэрэгэй талаар Европодохи түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудаар ниитэ Европын конференци зарлахын түлөө оролдоно.

Капитализмда орходоо социализмын үндэhэн ёhоной үгү талануудынь аха дүү оронуудай хани нэгэдэлэй социально-экономическа болон политическа хүгжэлтэдэнь тод байса харагдана. 1971—1980 онуудта 70 шахуу процентдэ хүргэгдэhэн национальна доходой ургалтаар хүгжэнгүй капиталис оронуудта орходоо социалис оронууд хоёр дахин бүхэлдөө түрүүлбэ байба. Бүхы дэлхэйдэ аха дүү оронуудай ажахы тогтууритай хүгжэжэ байна. Социалис экономикын түсэбтэ хүгжэлтын ашаар эдэ оронууд капитализмын заншалта болон доройтолой унаhын мүү нүлөөн дииллэнхүү усадхан зайсуулжа шадана.

Социалис хани нэгэдэлэй батэ жагсаалые hуларуулха хэрэгтэ империалис дайсад орхиногүй. Недондо зүн Польшын Арадай Республикада социально-экономическа бэрхэшээлнүүд тохёолдобо. Коммунизмда эсэргүү этигээдүүд, гадаадын хархис хүсэнүүдтэ түшэглэн, үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтые революцида тад харша замда оруулхые эрмэлзээнэ.

Польшын арадай иимэ хүшэр байдалда ороод байхада, социалис оронуудай аха дүү харилсаа холбоонуудай удха шанар улам элирнэ.

Аха дүү парти болон арадуудай hаналаа нэгэдэлгэ социалис орон бүхэндэ, мүн бүхы хани нэгэдэлдэ сэгнэшэгүй удха шанартай. Дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахилгын шухала эрхэ нүхэсэл, социализмын найдамтай хуяг болоhон Варшавска Договорой эмхи үндэр дээдын түүхэтэ уялгаяа дүүргэhэн зандаа.

Варшавска Договор Европын түбидэ амгалан тайбан байдал сахиха зорилготой шухалын шухала эб найрамдалта үүсхэлнүүдые олон дахин гаргаhан байна. НАТО-гай аюултай хараа шэглэлдэ эсэргүүсэн, Варшавска Договорой оронууд «хүйтэн» дайе hэргээхэ hэдэлгэнүүдые зайсуулха, уласхоорондын харилсаануудта бэе бэедээ этигэлсэлгын оршон байдалые бэхижүүлхэ, үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтые номгон замда оруулха программа дурадхана. Социалис оронуудай шухала үүсхэлнүүдэй дунда дэлхэйн бүхы гүрэнүүдэй эгээл дээдын тушаалтадай уулзалгые бүри дүтын сагта үнгэргэхэ гэhэн дурадхал онсо hуури эзэлнэ. Энэ уулзалга дээрэ түгшүүрилтэ байдалые hүжэрөөдэг газарнуудые усадхаха, дайе саран зайсуулха тухай хэлсэхэ зэргэтэй.

Буу зэбсэгүүдые хуряалга социализмын эгээл дээдын зорилго болоно. Сэрэгэй талаар Европодохи түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудые зүбшэхэ конференци энэ хэрэгтэ горитой хубита оруулха аргатай.

Юрэдөө социализм эб найрамдал хоёр хоорондоо тон нягта холбоотой. СССР-эй, бүхы социалис оронуудай эб найрамдалта политика дэлхэйн арадуудай амин шухала аша туhануудhаа эхи абажа, илагдашагүй хүсэеэ улам батадхана.

„ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАМГААЛХАhАА, ГАЗАР ДЭЭРЭ АМИДАРХА ГЭhЭН ХҮН БҮХЭНЭЙ ЭГЭЭЛ ГОЛ ЭРХЫЕ ХАНГАХАhАА ОНДОО БҮРИ ШУХАЛА, БҮРИ ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ АСУУДАЛ МҮНӨӨ НЭГЭШЬЕ АРАДТА БАЙХАГҮЙ."

(КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэhэн тоосоото элидхэлhээ).

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ дайнай, нэн түрүүн термоядерна дайнай аюулые саран зайсуулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха, түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха, ниитын ондо ондоо байгуулалтануудтай оронуудай эбэй ёhоор харилсан, зэргэ оршохо хараа шэглэл тодорхойлогдоhон байна.

«Бидэ өөhэдынгөө бүхы хүсэ шадалые хоорондоо холбоотой хоёр шэглэлдэ элсүүлэн зорюулха бодолтойбди. Нэгэниинь —коммунизм зохёон байгуулга, нүгөөдэнь— эб найрамдал батадхан бэхижүүлгэ», — гэжэ КПСС-эй XXVI съездын түгэсхэлдэ Л. И. Брежнев хэлэhэн байна.

Ленинскэ гадаадын политика хадаа совет арадай зохёохы ажал ябуулгада туhа хүргэжэ, шэнэ общество байгуулха хэрэгтэ горитой хубита оруулна. «Октябриин революциин анхан эхилhэнhээ хойшо гадаадын политика болон уласхоорондын харилсаанууд тухай асуудал эгээл гол шухала асуудал мэтээр бидэнэй урда табигдаа hэн», — гэжэ В. И. Ленин тэмдэглэhэн байна.

В. И. Ленинэй үсынхидэл адляар мүнөө үеын манай политикада, нэгэ талаhаань, шууд сэхэ интернационализм, нүгөө талаhаань, бүхы оронуудтай эбэй ёhоор зэргэ оршохо эрмэлзэл хамтаран бүрилдэнэ.

ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ АША ТУhАДА

Дэлхэйн оршомдо гараха түрүүшын алхамуудhаа Советскэ Союзай гадаадын политика имагтал правительствануудта бэшэ, харин арадуудта хандадаг hэн. Мүнөөшье үедэ энэ заншалай үргэлжэлжэ байhан тухай байгша оной июниин 23-да СССР-эй Верховно Соведэй баталhан «Дэлхэйн парламентнуудта болон арадуудта» гэhэн хандалга элитээр гэршэлбэ.

Совет дипломати, ленинскэ гол ёhонуудые баримталан, уласхоорондын ажабайдалай шэнэ үзэгдэлнүүдые, дэлхэйн хүгжэлтын тус тус үе шатын онсо шэнжэнүүдые хододоо хараада абажа, эрдэмэй үндэhэ hуури дээрэ тобшолон тодорхойлдог юм. Эдэ тобшололнууд юундэ хабаатайб гэбэл:

— нэгэдэхеэр, социалис оронуудай мүнөө үеын хүгжэлтэ;

— хоёрдохёор, сүлөөрhэн оронуудай хүгжэлтэ;

— гурбадахяар, капитализмын ниитэ кризисэй мүнөө үеын шэнжэнүүд;

— дүрбэдэхеэр, уласхоорондын харилсаануудай юрэнхы ябаса, нэн түрүүн дайн ба эб найрамдал тухай мүнөө үеын гол шухала асуудалые шиидхэхын түлөө тэмсэл.

hандаралта ядерна тулалдаае саран зайсуулхын түлөө бүхэдэлхэйн түүхэтэ тэмсэлдэ байгша зуун жэлэй 80-аад онууд шиидхэхы удха шанартай байжа магад гэhэн бодомжо олохон политическэ ажал ябуулагшад баримтална.

«Хаа хаанагүй эб найрамдалай хуби заяанай түлөө хүнүүд ехээр hанаагаа зободог болонхой», —гэжэ Л. И. Брежнев Боннодо байха үедөө тэмдэглэбэ.

Удаан сагай туршада эбэй ёhоор зэргэ оршолсон, али алиндаа ашатай туhатай харилсаануудые хүгжөөхэ тухай арадуудые найдуулhан түгшүүрилтэ байдалые hуларуулгын политика хосорон hалаба гэhэн өөдэгүй hанамжа баримталhан номнолшод баруун оронуудта мүнөө олон.

Зүгөөр түгшүүрилтэ байдалые бүхы аргаар улам hүжэрөөжэ, ядерна дайе үүдхэжэ болохоhоо байтагай, капитализм тэрээндэ илалта түйлаха аргатай гэжэ номнодог империалис засагаархидай, нэн түрүүн, америкынхидэй, ээрхэг ябуулгануудтай дэлхэйн түрүү үзэлтэн эрид шууд тэмсэхэ хүсэлэнтэй.

США-гай мүнөөнэй захиргаан Советскэ Союзhаа сэрэгэй хүсөөр булюу болохо хараа шэглэлые бодото дээрэнь соносхобо.

«Баруунай эгээн томо гүрэн буу зэбсэг түргэнөөр бүтээлгые улам эршэдхэхые оролдоно», — гэжэ Л. И. Брежнев хэлээд, «хизаарланги ядерна дайнуудые» хэжэ болохо тухай, үнгэрхэдөө тэрэнние хэбэл hайн байха тухай зэбүүрхэмэ баталамжануудые тэрэ эрид буруушааба. Иимэ баталамжанууд hүүлэй үедэ Вашингтонhоо үдэр бүри шахуу дуулдадаг болонхой. Энээн тухай Л. И. Брежневэй ФРГ ерэхын урда тээ Рейганэй хэлэhэн үгэ гэршэлбэ. Гадаадын политикын асуудалнуудта зорюулагдаhан энэ үгые спутнигуудаар Европо руу дамжуулхын тула 50 миллион доллар гаргашалагдаа.

Рейганэй захиргаан буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые улам хурдадхана. Жэшээнь, 1976 ондо США-гай сэрэгэй бюджет түрүүшынхеэ 100 миллиард долларhоо үлүү болоо hэн. Президент Картер 1982 он хүрэтэр тэрэнние хоёр дахин нэмээ... хараалаа бэлэй. Рейганэй ... хиргаан эдэ түсэбүүдые ... үлүүлээ. Имагтал ерэхэ ж... дэ Пентагоной гаргашану... 40 миллиардаар ургажа, 2... миллиард долларто хүрг... дэхэ. Харин байгша таба... жэлдэ бүхыдөө 1,5 триллио... доллар гаргашалагдахаар ... раалагдана. Энэнь hүүлэй 1... жэлдэ зэбсэгтэ хүсэнүүд... тэдхэмжэдэ Холбоото Ш... дуудай hомолhон бүхы г... гашануудтай адли шахуу б... лоно. Рейганэй правительс... во ядерна зэбсэгүүдые х... дан түргэнөөр бүтээжэ, б... ри аюултай зэбсэгүүдые ... хёон бүтээхые бэлдэнэ. Д... хэйн бүхэли регионууд... США-гай «амин шухала а... туhын» оршонгууд гэжэ ... носхоод, тэндэ сэрэгэй ... сөөр хамаарха үндэhэ бари... та олгогдоно.

Тиихэдэнь үгэ болон хэ... гэй нэгэн байха гол ёhые ... римталдаг совет диплома... США-гай болон НАТО-... ударидагшадай балмад аа... нуудта зохисотой шадамара... эршэмтэйгээр эсэргүүсэж... өөрынгөө эб найрамдалта ... раа шугамай хүн түрэлтэ... аша туhада үнэн зүб бай... нние гэршэлнэ.

ЧССР. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын «Шкода» нэгэдэлэй заводуудта 16 ядерна реактор суглуулагдажа байна. Тэдэнэй зарим хубинь аха дүү социалис оронуудта эльгээгдэхэ юм. Байгша табан жэлдэ атомна электростанциинуудай түхеэрэлгэнүүд нэгэдэлэй бүтээдэг экспортнэ продукци соо гол hуури эзэлхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: реакторнуудые хабсаргадаг цехтэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЕВРОПОДО—АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

Европын арадууд энхэ тайбан болон аюулгүй байдалые хэр угhаа хойшо юунhээшье үнэтэйгөөр сэгнэдэг юм. Юуб гэхэдэ, Европын географическа карта дээрэ үнгэрэгшэ мянган жэлэй түүхэдэ дайнай болоогүй газарые олохонь хүшэр. «Хэрээhэтэ» добтолгонууд, Испаниин болон Австриин императорнуудай баялигуудые хубаарилга, «зуун жэлэй», «гушан жэлэй», «долоон жэлэй» дайн сэрэгүүд, Наполеоной дабшалтанууд гэхэ мэтээр тооложо барашагүй.

Имагтал хоёр дайнай хоорондохи богонихон забhарлалгын үедэ амгалан байдал Европодо тохёолдодог байhан. Гансал hүүлшын гурбан зуун жэлэй туршада эндэ 170 гара дахин дайн байлдаан үүдхэгдэжэ, тэрэ тоодо түмэн гасаланта дэлхэйн хоёр дайн болобо. Тиимэhээ Европын арадуудай хүсэл бодолдо «эб найрамдалhаа» hайхан үгэ олдошогүй байhаниинь ойлгосотой.

Зүгөөр мүнөө үеын термоядерна дайнай европынхидта хэмжээлэшэгүй гай тодхор асарха байhаниинь лабтай. Түүхэдэ үзэгдөөгүй hандаралта хүсэтэй үй түмэн сэрэгүүд эндэ урда урдаhаа харалсанхай. Тиимэhээ 600 миллион хүнэй ажаhуудаг болон дэлхэйн промышленна хүсэнэй хахадыень шахуу багтааhан оройдоол 10 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай түбидэ сэрэгэй шэнэ тулалдаанай эхилшоо hаа, Европын арадуудта хэды шэнээн хохидол үзүүлхэ байhыень урид таажа ядахаар бэшэ.

Энээнтэй дашарамдуулан тээсгэн Боннодо хэлэhэн үгэ соогоо Л. И. Брежнев иигэжэ онсо тэмдэглэhэн байна:

«Иимэ юумэн тухай хэлэхэнь сэдьхэл зүрхэндэ хүндэ, гашуудалтай байна. Гэбэшье дайн тухай бүхы үнэн сэхыень илангаяа залуушуулда хэлэхэ гээшэ манай уялга мүн. Бидэ имагтал үнгэрhэн сагта болоhон зоболон, гашуудал тухай бэшэ, харин ядерна дайн ямар байхаб гэжэ сэхыень хэлэхэ ёhотойбди...

Баруун Европодо, түбхын түрүүндэ ФРГ-гэй газар дээрэ СССР тээшэ шэглүүлэгдэhэн шэнэ американ ракетно-ядерна буу зэбсэг тараан тодхохо гэhэн түсэб урдань хэзээшье үзэгдөөгүй hүреэтэ ехэ аюул бүхы түбидэ тохёолдуулжа байна гэжэ бидэ үнэн сэдьхэлhээ бодонобди. Хүнүүд энэ аюулые хурсаар мэдэрнэ. Тиигээд тэрэнние зайсуулхын тулада юун хэгдэхэ гээшэб гэжэ хүлеэжэ байhаниинь ойлгосотой».

Гуша гаран жэлэй туршада Европодо дайн болоогүй юм. Илангаяа hүүлшын арбан жэл соо энэ түбидэ номгон түбшэн байгаа. Түгшүүрилтэ байдалые hуларуулга Европодо илангаяа эли тодоор мэдэрэгдэжэ, бэе бэедээ этигэлсэлгын оршон байдал тогтонижоо hэн.

Европын түүхэдэ иимэ удаан болзортой эб найрамдалта үе саг юунhээ эхитэйб?

Европын арадуудай урдань үзэhэн уйдхар гашуудалта хуби заяан, олониие хюдалгын буу зэбсэгэй бии болголго гэхэ мэтые хараада абамаар.

Зүгөөр дайн байлдаанай харгые хааhан гол хүсэн гэхэдэ, социалис оронууд болоно. Энэ хүсэн хадаа ямаршье хүсэтэ зэбсэгhээ булюу байна. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр Европодохи байдал үндэhөөрөө хубилаа. Энэ түбидэхи хүн зоной хахадынь мүнөө үедэ социализмын эрхэ байдалда ажаhууна. СЭВ-эй оронуудай экономическа хүсэн «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудта орходоо булюу. Социалис хани нэгэдэлэй дайшалхы hүр хүсэншье мэдээжэ. Социалис аха дүү оронуудай, нэн түрүүн Советскэ Союзай, эб найрамдалта уласхоорондын политика шухала үүргэ дүүргэнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар Европодо энхэ тайбан байдал улам бэхижэнэ. Тиимэhээл Хельсинкидэ хэлсээнүүдые баталhанай ёhоор, түгшүүрилтэ байдалые hуларуулга энэ түбидэ гүнзэгы үндэhэтэй болоhон байна. Гүрэнүүд хоорондын харилсаа холбоонууд улам хүгжэнэ. Экономическа харилсаа холбооной талаар гансал Советскэ Союз Хельсинкиин hүүлээр ФРГ, Франци, Финлянди, Дани болон бусад оронуудтай 30 гаран хэлсээ баталhан байна. hүүлэй үедэ Европын капиталис оронуудтай СЭВ-эй оронуудай экономическа харилсаанууд имагтал тэдэнэй хоорондын худалдаа наймаанай үндэhөөр бэшэ, харин холбоо барисаанай шэнэ түхэл янзануудые хэрэглэн хүгжэнэ. Жэшээнь, 70-аад онуудта тэдэнэй хоорондо бии болоhон промышленна хамжа... худалдаа наймаанда орходо... 3 дахин түргэнөөр хүгж... Мүнөө үедэ, «Восток—З... пад» гэhэн харилсаа холбо... ной хэлсээнүүдэй тоо 1,5 м... ганhаа үлүү гараа. Тэдэн... зариманиинь хэдэн зууга... миллион долларой үнэ с... тэй юм.

Компенсационно хэлсээн... мүн лэ дэлгэрнэ. Тэдэн... ёhоор, бүхэли завод, ү... түхеэрэлгэнүүдэй түлөө бэл... продукци, түүхэй эдээр т... содог юм. Жэшээнь, сов... газай түлөө Баруун Герман... hаа бидэ тусхай соргону... дые болон газай промы... ленностиин түхеэрэлгэнүүд... абанабди. Баруун ороны... тай СЭВ-эй оронуудай эд ... раанай эрьесын хэмжээн ... тор иимэ тоосоонуудай хуб... 30 процентдэ хүргэгдэнхэй.

Зүүн болон Баруун ор... нуудай хоёр талын хари... саа холбоонууд саашад... олон талын боложо хүгжэ... арга боломжонуудтай. Ж... шээнь, манай орон элшэ ... сэнэй, транспортын, орш... тойронхи байгаалиие ха... гаалалгаар нёдондо үнгэ... hэн ниитэ Европын конгрес... тэ дурадхал оруулаа hэн.

Элдэб тушаалтай полит... ческэ ажал ябуулагшад... уулзалга, хөөрэлдөөнүүд ... гэдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Г... неральна секретарь, СССР... эй Верховно Соведэй През... диумэй Түрүүлэгшэ Л. ... Брежневэй Германиин Фед... ративна Республикада ерэ... хэhэн хөөрэлдөөнүүд эн... ниие бодотоор гэршэлбэ.

СОВЕТ-АМЕРИКАН ХАРИЛСААНУУД ТУХАЙ

БИРАГҮЙ ХОЙШОЛОНГУУДЫНЬ ЭЛИ

Даладахи онуудай түрүүшын хахадта совет-американ харилсаа холбоонуудые hайжаруулгын үндэhэ hуури табигдаа hэн.

Бүри 60-аад онуудай эсэстэ уласхоорондын оршомдо США-гай политическэ нүлөөгэй хараа байса hуларhаниинь мэдэрэгдэбэ. Юуб гэхэдэ, дэлхэйн социально-экономическа хоёр ондоо байгуулалтануудай хоорондын тэмсэлдэ социализмын хүсэ шадалай булюу болоhонhоо энэ ушар дулдыдаа.

Тиихэдэнь Америкын Холбоото Штадууд энэ үедэ түүхэй эдэй болон элшэ хүсэнэй гадаадын баялигуудhаа улам дулдыданги боложо, США-гай хүтэлбэрилхы тушаалтад тус асуудалай эршэ дэлисэ болон удха шанарые hайса ойлгобо.

Социализмын дэлхэйтэй эрхилдэг тэмсэлдээ тэдэ нэн түрүүн Советскэ Союзые сэхээр гү, али далдаар хүсэрхэн баадхаха hэдэлгэнүүдтэ онсо үүргэ даалгана.

Гэхэтэй хамта США-гай хүтэлбэрилхы тушаалтад дэлхэйн оршомдо улам ургажа байгаа СССР-эй хүсэ шадалые, мүн бүхыдөө дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй шэнэ хубаарилгые тоонгүй байха аргагүй hэн. Тиимэhээл 70-аад онуудай эсэстэ СССР тушаа США-гай политикада абаhаар харахада зүришэлдэhэн, харин үнэн дээрээ хоорондоо холбоотой хоёр шэнжэ элирээ hэн. Нэгэ талаhаань, зүришэлдөө хёмороое hүжэрөөжэ, СССР-ые хүсэрхэн баадхаха элдэб аргануудые гүйсэд хэрэглэхэ хараа шэглэл элирнэ (яаралтайгаар зэбсэглэлгэ, Хитадай байдал хэрэглэлгэ, худалдаа наймаа хорилго, пропагандис элдэб ябуулганууд г.м.). Нүгөө талаhаань, түгшүүрилтэ байдал hуларуулгын политикаhаа хулжаhанай, «хүйтэн дайнай» шэнжэнүүдые hэргээhэнэйнгээ түлөө США-гай хүтэлбэрилхы тушаалтад Америкын болон дэлхэйн олониитын үмэнэ сэхэ харюусаха дурагүй байна, тэрэшэлэн мүнөө үеын эрхэ байдалда СССР-тэй харилсаануудаа дан хэтэрмэ үлүүгээр муудхаан хурсадхаха аргагүй байна бшуу.

«Капитализмын үзэжэ байгаа бэрхэшээлнүүд тэрэнэй ябуулдаг политикада, тэрэ тоодо гадаадын политикадашье нүлөөлдэг байна», — гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тэмдэглэгдээ hэн. США-гай өөрсэ эрхэ байдалда эдэ бэрхэшээлнүүд гадаадын политикын ээрхэг түримхэй шэглэлые хурсадхалгада бага бэшээр нүлөөлhэн байна.

США-гай шэнэ захиргаанай мэдүүлгэ болон бодото хэрэгүүдhээ хараад үзэхэдэ, Картерай президент байха үедэ дэбжүүлэгдэhэн гадаадын политикын юрэнхы зорилгонуудhаа арсахые тэрэ огто хүсэнэгүй. Зүгөөр хоёр захиргаанай гадаадын политикын шэглэл хадаа миин лэ удаа дараалан, саашань юрэ үргэлжэлүүлhэн хэрэг бэшэ. З. Бзежинскиин баримталдаг гадаадын буржуазна политикын суртал дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдые юрэнхыдөө ниитээр, үзэл сурталай үндэhэ hууритайгаар сэгнэдэг байгаа. Дэлхэйн бүхы үзэгдэл болон хүгжэлтэнүүдые хоорондоо холбоотой нэгэн бүхэли мэтээр сэгнэжэ, тэдэнэй хоорондын харилсаа холбооe уласхоорондын оршомдо социализм ба капитализмын түүхэтэ тулалдаанhаа эхитэйгээр тэрэ зорюута харуулдаг hэн. Гэхэтэй хамта капитализмтай социализмын тулалдаас, совет-американ харилсаануудтай адлидхан, сасуулдаггүй байгаа.

Тиихэhээ байтагай СССР-ые дэлхэйн революционно хүгжэлтэhөө зорюута «таhалжа», эдэ хоёртой тад ондоо харилсаануудые США байгуулха гэжэ hэдэдэг hэн. Энээнhээ уламжалан баруун оронуудай, тэрэ тоодо США-гай стратеги имагтал СССР-тэ эсэргүүгээр бэшэ, харин капитализмын уласхоорондын холбоо барисаануудые hуларуулан таhалха hэдэлгэтэй бүхы дэлхэй дээрэ (баруун оронуудые тоололсон) боложо байгаа хэлбэрил ба хүгжэлтэнүүдэй урдаhаа шэглүүлэгдэхэ зэргэтэй гэжэ тэдэ тоолодог hэн.

Шэнэ захиргаан энэ талаар ондоо hанамжануудые баримтална. «Өөhэдыгөө мэхэлээд яалайб. Дэлхэй дээрэ боложо байгаа хёморол буhалгаанууд Советскэ Союзhаа эхитэй», — гэжэ президент Рейган мэдүүлээ hэн. Ондоогоор хэлэбэл, Картерай захиргаан совет-американ харилсаануудые соци... лизм ба капитализмын т... лалдаанhаа уламжалан с... нэдэг hаа, харин Рейган... бодомжын ёhоор, хоёр б... гуулалтануудай харилсаану... дээрэhээ дулдыдан үзэгдэ...

Иигээд ерэхэдээ Картер... захиргаанhаа халан абаh... нэрэтэй программануудш... политическэ удха шанара... раа хубиланхай. Жэшээн... Картерай үедэ сэрэгэй бю... жедые ехэ болгобошье, СССР... тэй хэлсээнүүдые үргэлж... лүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тоол... додог hэн.

Харин Рейганэй захирга... иимэрхүү ябуулгануудые ... хэдээ, гол түлэб, урдахи з... рилгоёо баримталан, СССР... ые гансал баадхаха бэш... харин сэрэгэй хүсөөр тэрэн... hээ булюу болохые хүсэн...

Иимэ эрхэ байдалда шэ... захиргаанай соносхоhон «ула... хоорондын мүрдэлгэ хюда... гатай тэмсэл» хадаа хүгж... жэ байгаа оронуудта амер... кынхидэй сэрэгэй хүсөөр ... маарсалсаха «эрхые» үндэ... hууритай болгохо гэhэн пр... пагандис ябуулга болоно.

БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАЛГА

hүүлэй 35 жэлэй туршада Советскэ Союз уласхоорондын аюулгүйе сахиха, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые хизаарлаха тухай имагтал гол шухала асуудалнуудаар 120 гаран дурадхал оруулhан байна.

* * *

Советскэ Союз ядерна буу зэбсэгүүдые улам саашадань дэлгэрүүлгые болюулха тухай Договорой гол үүсхэлшэд болон гэшүүдэй нэгэниинь байhан. 1970 ондо тэрэ Договорой хүсэндөө ороhонhоо хойшо тэрээндэ 113 гүрэн хабаадажа, үндэhэ hуури дээрэнь ядерна буу зэбсэг дэлгэрүүлгые болюулха талаар уласхоорондын ёhо гурим бүрилдэбэ.

* * *

Ядерна буу зэбсэггүй зононуудые байгуулха тухай үүсхэлые манай орон бүри 50-яад онуудай хахадта гаргаад, мүнөөшье эдэбхитэйгээр тэрэнние дэмжэhэн зандаа. 1978 ондо Латинин Америкэдэ ядерна буу зэбсэг хорихо тухай Договорой Нэмэлтэ II протоколдо СССР гар табижа, баталhан байна. Латинин Америкын хажуугаар Африкые, Дүтын Зүүн зүгые ядерна буу зэбсэггүй зононууд гэжэ соносхохо, тэрэшэлэн Европын хойто зүгтэ иимэрхүү зоно мүн лэ байгуулха дурадхалнуудые дэмжэhэн тухай КПСС-эй XXVI съезд мэдүүлээ hэн.

* * *

70-аад онуудай эхиндэ Советскэ Союз, хэдэн гүрэнүүдтэй нягтаар харилсан, химическэ буу зэбсэг зохёохо, үйлэдбэрилхэ болон суглуулха ябадалые хорихо тухай уласхоорондын конвенци баталха гэhэн дурадхал дэбжүүлhэн байна.

СССР-эй эб найрамдалта үүсхэлнүүд бодото хэрэгүүдээр баталагдадаг юм. Жэшээнь, ГДР-эй газар дээрэhээ 20 мянган сэрэгшэдые, 1 мянган танк, сэрэгэй бусад техникые Советскэ Союз нэгэ талын ёhоор гаргаhан байна.

* * *

КПСС-эй XXVI съезд ямаршье түхэлэй буу зэбсэг хизаарлаха тухай хэлсээ хэхээр бэлэн байhанаа мэдүүлээ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо уhан доогуур тамардаг ракетнэ шэнэ онгосонуудые бүтээлгэ хизаарлаха ба хороохо тухай хэлсээнүүдые үргэлжэлүүлхэ дурадхал СССР оруулаа. Энээнние партиин XXVI съезд гол шухала, онсо удха шанартай асуудал гэжэ нэрлэhэн байна.

ФРГ. Үнгэрэгшэ нама... Боннодо hүр хүсэтэ жагса... болобо. Ороной бүхы газ... нютагуудhаа ерэhэн 250 м... га гаран эб найрамдалай т... ла баригшад американ ш... ракетэнүүдые ФРГ-дэ тара... тодхохо США болон НАТ... гай түсэбүүдые эрид буру... шаагаад, эб найрамдалай ... рэгые мандуулха тухай д... гаа нэгэдхэбэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Тус хуудаhа КПСС... обкомой лекторнуудай бу... бэлдэбэ.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

Тоосоон ба һунгалта

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХАРЮУСАЛГА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

«БАМтоннельстрой» управ(лени)ин барилгашад партиин съездын хараалhан асари зорилгонуудые бодо(то дээ)рэнь бэелүүлхэ гэһэн (ко)ммунистическэ социалис мүрысөө эмхидхэжэ, Байгалай эхинhээ муу бэшэ дүнгүүдые түйлөө. Жэшээдэ, байгша оной февраль 6-да Байгалай хадаһые ... метрээр 6,7 километр тоннель малтаха даабари ... урид дүүргэ(жэ), ... партиин XXVI съездэй нэгэдэhэн үдэр элидхэһэн байна. Байгалай эрьеын тоннельдэ ажалай ябала ... урагшатайгаар ябуулагдана. ... жэлэй июнь hарада Байгалай эрьеын нэгэдэхи тоннель (тэһэн 380 метр) малтаха даабари дүүргэгдэв. Хойто-Муяын 15 километр тоннель малтаха хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдана.

Тоннельнэ 11-дэхи отрядай ... Хойто-Муяын зүүн ... тоннель, транспортно-дренажна штольни малтаха ... Мүнөө эндэ 1500 ... тоннель, 3000 метр ... малтагдаад байна. Хойто-Муяын тоннель малтаха гэ(жэ) ... хүндэ юм. Хэзээдэшье газар, хахуун ... гранит шулуун, хайр ... проходчигуудай хүдэлмэриие ... hэмтэрүүнэ. ... hайн бэлэдхэлтэй, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд ... бүтээсэ ехэтэй, мүнөө ... эрилтэдэ түгэс hайнаар ... техникээр шадамар ... хангалаа, бүхы ... бэрхэшээлнүүдые ... дабан, сантиметр, ... урагша дабшана.

... хэрэгээ hайн мэдэхэ, ... урагшаа эрмэлзэhэн hэ(ды) ... бодолтой хүдэлмэришэд ... олоор урган гарана. ... проходчик Василий ... хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив байгша ондо 700 тоннель малтаха даабаритай байhан юм. hүүлэй мэдээгээр, тус коллектив 780 ... тоннель малтаа, 1982 оной түсэбөөр ажаллажа байна. Тус бригада ... эндэхи тоннель барилгашадай дундаhаа онсо ... үшөөл тоннель малтаха арга болом(жо) ... байhан байгаа ... зэрэглээ шэдэв.

Хойто-Муяын хадануудай баруун порталhаа транспортно-дренажна штольни малтаха ажал ... Энэ хүдэлмэридэ Л. Скумскиин хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив ... хэжэ байна. Тус бригада ... түршэдэ 13—14 метр ... малтаха, даабари ... процентээр үлүүлхэ, ... ажала эрхим шанар(тай) хэнэ. Тоннельнэ 27-, 16-дахи, 19-дэхи болон ... отрядуудай коллективүүд hэhал урагшатай ажаллажа байнхай.

Ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной дунда тараха, социалис мүрысөөнэй нүлөөе дээшэлүүлжэ, ... дэлисэтэйгээр эмхидхэ(хэ), түрүү онол арга, илангаяа ... подряд гэдэгые коллективүүд дотор нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ «БАМтоннельстрой» управлениин захиргаан, партком, профсоюзай нэгэдэмэл комитет, комсомолой комитет ехэ анхарал хандуулна. Коммунис ёһоор ажаллаха гэһэн хүдэлөөндэ 135 бригадын коллектив хабаадана. 25 бригада, 18 участогай коллектив «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоноб. Управлениин 1175 хүдэлмэришэд коммунис ажалай ударнигууд болоноб.

Шэнэ онол арга, hоһон техникэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, хүдэлмэришэн бүхэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаhан дээрэhээ Байгалай, Байгалай эрьеын, Хойто-Муяын тоннельнүүдые малтаха хүдэлмэри яhала урагшатай ябажа байна. «БАМтоннельстрой» управлениин коллектив хэрбээ 1979 ондо 40 миллион түхэригэй барилга хэhэн байбал, байгша ондо 58 миллион түхэригэй барилга дүүргэхэ даабаритай. 1982 ондо энэ хэмжээнhээ 17 процентээр ехэ барилга хэхээр хараалагдана. Байгалай тоннелиин барилга дүүргэгдэжэ, ашаанай поездүүд тоннель соогуур ябуулагдаха юм.

— Энэ асари ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ управлениимнай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд хаба шадалаа гамнахагүй байха, — гэжэ тус управлениин профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй түрүүлэгшэ Ю. И. Камиловский тоосоо hунгалтынгаа конференци дээрэ элидхэл хэхэдээ, онсо тэмдэглээ.

Тоннельнүүдэй барилгые саг болзорто дүүргээгүй hаа, БАМ-ай барилгые hаатуулха ушар тохёолдохо болоно. Тиимэhээ энэ шухалын шухала хүдэлмэридэ гол шухала анхарал хандуулагдана. Тоннельнүүдэй барилгада эрхимүүдэй эрхим мэргэжэлтэдые, эгээл hайн техникэ Эхэ оромнай эльгээжэ байдаг.

Тиимэhээ муугаар ажаллажа яажа болохоб. Тоннельнэ 12-дохи, 16-дахи, 11-дэхи отрядуудай, 1-дэхи автобазын коллективүүд түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, тоннельнүүдэй барилга түргэнөөр, эрхим шанартай хэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байдагаараа олоной дунда мэдээжэ болонхой. Энэ коллективүүд дотор социалис мүрысөөн hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Коллективүүдэй хоорондо мүрысөөнэй дүнгүүд саг сагтаа дүнгэгдэжэ, ябасань хоёр талаhаа наринаар хинан шалгагдажа, үрэ дүнгүүдые тараагдаг байна юм. Эдэнэй дундаhаа 12-дохи, 19-дэхи отрядууд хоорондоо мүрысэдэг юм. Эдэнэр ходол ябаhан, дүй дүршэлөө хубаадаг, бэе бэедээ туhалалсадаг. Тиимэhээ эдэ коллективүүд Байгалай тоннель малтаха даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, дотор талынь хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулжа байна юм.

«БАМтоннельстрой» управлениин коллектив hүүлэй сагта яhала эдэбхитэйгээр ажаллажа, гүрэнэй даабари болон уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэдэг болоо. Профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй, эхин организацинуудай, профсоюзай бүлэгүүдэй оруулжа байдаг хубита эндэ бии. Гэбэшье профсоюзай организацинууд тон hайнаар хүдэлнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. Социалис мүрысөөнэй дүн саг дары согсологдоногүй, ажалшадай hанамжа дурадхалнуудые хараадаа абажа, ажалынь hайнаар эмхидхэхэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэгүй.

Хараад үзэгты. Тоннельнэ 22-дохи, 18-дахи отрядуудай коллективүүд hая наашын сагта даабаряа, абаhан уялгаяа дүүргэнэгүй. Юундэб? Эдэнhээ шангахананаар лэ асуухаар саг хүрэжэ ерээ гээд hанагдана. Профсоюзай комитет эдэнэй ажал хэрэгые наринаар хинан шалгажа, хэрэгтэй газартань туhалха байгаа бшуу.

— Хүдэлмэришэдые хэрэгтэй зэр зэмсэгээр, техникээр, барилгын материалаар дутамаггүйгөөр хангаха асуудалые хамтын хүсөөр шиидхэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, манай тоннельнэ 18-дахи отрядай коллектив Хойто-Муяын баруун захада оршоно. Цементын, шиферэй, техникын дутагдалтай байhанаа хүдэлмэри hуудагша. Энэ асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ профсоюзай комитет туhалха байгаа. Юрэдөө, ажалай эмхидхэл hула, мүрысөөнэй хэйшэ хэрэгээр эмхидхэгдэнхэй, — гэжэ тоннельнэ 18-дахи отрядай хүдэлмэришэн А. Кузнецов мэдүүлбэ.

— Мүнөө Буряадай участок дээрэ тоннельнэ найман отряд барилга хэнэ. Эдэнэр барилгын материал, илангаяа цемент ехээр хэрэглэнэ. Энэ үнэтэй сэнтэй материал тон лэ гамтайгаар барилгада хэрэглэхэ болгодоно. Гэбэшье заримдаа барилгашадай hэшхэлгүйгөөр ажал хэрэгтэй хандаhаан дээрэhээ цемент үлүү ехээр гаргашалагдана. Энэ дутагдалнуудые дары усадхаха ёhотойбди, — гэжэ УПТК-гай хүдэлмэрилэгшэ С. Пересунько конференцидэ делегадуудта хандаба.

Барилгын материал алмаха, оhоhон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, хүдэлмэриин шанарые hайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ профсоюзай организацинуудые онсо анхарал хандуулха байhан тухай проходчик Ю. Д. Бордаченко, В. И. Прокушев болон бусад хэлээ.

Тоннель малтагшадай дунда ажал хэрэгээрээ алдар суутай болоhон гаргахан хүнүүд олон. Социалис Ажалай Герой В. Р. Толстоухов, Октябриин Революциин орденто И. Н. Ребалай, Ажалай Улаан Түгэй орденто Ю. Д. Бордаченко болон бусадай дүй дүршэлые олоной дунда тарааха талаар профсоюзуудай организацинуудай ехэ хүдэлмэри ябуулха ёhотой байhан тухай конференци дээрэ үгэ хэлэhэн тоннельнэ 21-дэхи отрядай начальник Н. В. Твердохлебов, 1-дэхи автобазын начальник В. И. Литвинов гэгшэд тэмдэглээ.

«БАМтоннельстрой» управлениин коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ муу бэшээр ажаллажа байна. Байгша оной арбан hарын даабари 106 процент дүүргэгдээ юм. Саашадаа энэ амжалтаа арьбадхаха, үйлэдбэри дээрэ үзэгдэдэг дутагдалнуудые хамтын хүсөөр усадхажа, үндэр бүтээсэ түйлэхын тула тэмсэхэ хүсэл эрмэлзэлээ конференциин делегадууд элирхэйлээ. Тэдэнэр партиин XXVI съездын хараалhан асари ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар хаба шадалаа гамнахагүй байhанаа мэдүүлбэ. Энэ хэрэг зорилгоо бэелүүлхэ хэрэгтэнь профсоюзай нэгэдэмэл комитет, профсоюзай эхин организацинууд туhалха байна.

«БАМтоннельстрой» управлениин профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй түрүүлэгшээр Г. В. Поморцев hунгагдаба.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

Буряад хэблэлэй 60 жэлэй ойдо

АРАДАЙ УНИВЕРСИТЕТ

«Буряад үнэнэй» 60-тай болохотойнь дашарамдуулан, өөрынгөө hанал бодол тухай бэшэжэ үгэхыетнай гуйнабди гэжэ газетын редактор Р. Б. Гармаевай намда хандаhыень, илангаяа ехэ хүндэтэйгөөр хүлеэжэ абаhан байнаб.

I.

Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, би «Үнэнэй» редакцида 15 наhатайдаа ерээд, 28-тай болотороо хүдэлхэдөө, хүл дээрээ гаража, хүн болоо хүм гэжэ хэлэхэдэ, ямаршье алдуу болохогүй. «Үнэн» хадаа минии түрэл гэр, минии багша, арадай университет болоhон юм. Тэндэ тэрэ үедэ илангаяа оролдосотойгоор хүдэлhэн зон (Раднажаб Бимбаев, Даржап Дамдинов, Цырен Очиров, Цырендоржи Дамдинжапов, Юмцарай Цыренов, Василий Галданов, Очигма Гомбоева, Дабацырен Дансорунов, Цэдэн Галсанов, Даши Лобсанов, Чимитрыгзен Намжилов, Цыден Цыбиков, Намдак Цыбсенов, Барадий Мунгонов, Бадарма Очиров, Дамба Цыбенов, Ширап Нимбуев ба бусад олон нүхэд) минии эгээл дүтэ, аха дүүнэртэ адли ажалшад болоhон юм. Энэ дэмы хэлэhэн үгэнүүд бэшэ. Өөрынгөө түрэл абые алдаhан хойноо эндэ ерэхэдэм, эдэ нүхэд минии аба, эжые hэлгэжэ, өөрынгөө дали доро абаhан, дэмжэhэн, туhалhан, hургаhан байха юм. Би эдэ бүгэдые имагта ехээр сэгнэнэб, хүндэлнэб, хэзээдэшье, хаанашье мартахагүйб.

Хоёрдохёор, би яhала удаан саг соо «Үнэндэ» хүдэлхэдөө, олон юумэ үзөөб, хараа б, буряадаар бэшэжэ, ородоор хэлэжэ hурааб, республикын бүхы шахуу айл аймагуудаар ябааб, ажалша зоной яажа байдагыень, юу хэдэгыень мэдээб, тэрээн тухай үдэрhөө үдэртэ шадаха зэргээрээ газетэдээ бэшэдэг байгааб. «Үнэнэй» үе хадаа бүхы наhанаймни ажабайдалда эгээл хүндэтэй, эгээл харюусалгатан hуури эзэлнэ. Арадай ажабайдалые, тэрэнэй тэмсэлые, тэрэнэй үүсхэлые, тэрэнэй эдэбхиие үнэн зүбөөр, тобшо тодорхойгоор, ойлгосотой элеэр харуулхаhаа ондоо тиимэ урматай уялга гээшэ дэлхэйн журналистикын түүхэдэ байгаагүй, байхашьегүй гэжэ өөрынгөө дүршэлhөө ойлгооб, нүүлдэ Москвада hурахадаа, бүри ехээр этигэпэн, үнэншэhэн байнаб.

II.

Энэ уялгаяа яажа дүүргэдэг байhан тухайгаа нэгэ-хоёр баримта дээрэ тогтожо, тобшо тэдыгээр харуулха hанаатайб.

Минии редакцида хүдэлхэ үедэ манай орон дотор маша ехэ хубисхалай социалис хубилалтанууд, шалгалтанууд, илалтанууд болоhон байна. Тэдэ бүгэдые газетын хуудаhанууд дээрэ харуулхадаа, бидэнэр Коммунис парти, баатар ажалшад тухайгаа, тэдэнэй хэрэг габьяа тухайнь түбхын түрүүндэ бэшэдэг байгаабди. Тэдэнэй түүхэтэ тэмсэлэй ашаар ангиин дайсад үгы хэгдэпэн, арадай байдал үндэhөөрөө хубилhан, арадай ажахы хүгжэhэн, машинын техникэ шудалhан хүнүүд хаа-хаанагүй бии болоhон, буряад наци түрэhэн байна.

Социализмын илалта тухай бэшэхэдээ, тракторна бригадын, суута бригадир Лыгдэн Цыренов, ПВРЗ-гэй слесарь Евгений Курочкин, луговод В. А. Герасимов болон бусад олоной ажал хүдэлмэриинь харуулалсадаг байhанаа hананаб.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ редакцида хүдэлхэ гээшэ айхабтар хүшэр хүндэ байhан юм: журналистнууд үсөөн, шрифтнүүд хомор, саарhан дутаха гэхэ мэтэ. Тиибэ-лабашье Советскэ Союзай, тэрэнэй тоодо Буряадай республикын арад зоной илагдашагүй зоригынь, баатар ажалынь хүсэд дүүрэнээр харуулха гэжэ «Үнэнэй» хүдэлмэрилэгшэд үдэр, hүнигүй оролдодог байгаа. Хүнэй үнэншэхөөр бэшэ, хэды шэнээн хүндэ бэрхэшээлнүүдые манай совет зоной завод фабрикануудаар, колхоз, совхозуудаар, стахановска вахтада жагсажа, баатар зоригтойгоор дабадаг байhан тухайнь, үдэрэйнгөө нормо хоёр-гурба дахин, арба дахин дүүргэдэг, хэдэн хоногоор унтангүй ажалладаг байhан тухайнь бэшэлсэдэг байhанаа мартаагүйб, үгэсэлдэр шэнгээр hананаб.

Совет арадай, Буряад-Монголой республикын ажалшадай патриотизм мартахын аргагүй. Дайнай эхилхэhээ хойшо 1942 оной декабрь хүрэтэр манай республикын хүдэлмэришэд, колхозниигууд, алба хаагшад оборонын фондо өөрынгөө нөөсэhөө 22 миллион 533 мянган түхэриг мүнгэ оруулhан байна. «Социалис Буряад-Монгол» гэжэ самолёдуудай эскадрили байгуулха хэрэгтэ манай республикаhаа 23 миллион түхэриг мүнгэн орожо, Зэдын районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ П. Н. Мункоев аяар 230 мянган түхэриг, Сэлэнгын районой «Улаан-Үдэнгэ» колхозой hаалишан, РСФСР-эй Верховно Советэй депутат Долгоржап Эрдынеева 160 мянган түхэриг бэлэглэпэн байна. Иимэ ехэ патриотизм, баатаршалга тухай манай газетэ ходо бэшэжэ, хархис шолмос дайсадые дараха, хюдаха, үгы хэхэ, илаха нангин хэрэгтэ уншагшадаа, улад зоноо үдэрhөө үдэртэ уряалжа байдаг байгаа.

III.

Агууехэ дайн манай түүхэтэ илалтаар түгэсэбэ. Олон миллион сэрэгшэд амгалан тайбан ажалдаа бусажа ерэбэ, тэдэнэй тоодо сээжэеэрээ дүүрэн орден медальнуудтай, сэбэр сарюун солдат, офицернүүд манай редакцида ерэжэ, ажалыемнай абьяастай, харасыемнай хурса болгоhон байна. Алишье талаараа ургажа, hуража, дэбжэжэ ябаhан коллективтэ хүдэлхэдэ, одоошье урматай сортоотой байгша бэлэй.

Манай газетын хүдэлмэриие улам шанартай, улам hонин болгохо хэрэгтэ Буряадай уран зохёолшод айхабтар ехэ үүргэ дүүргэлсэhэн юм гэжэ түгэсхэл дээрээ тэмдэглэхэ хүсэлтэйб. Анха түрүүшээр Бавасан Абидуев, Хоца Намсараев, Намжил Балдано, Ц. Дон, Бато Базарон гэгшэд, Цогто Номтоев, удаань Цэдэн Галсанов, Даржап Дамдинов, тэдэнэй hүүлээр Чимит Цыдендамбаев, Даширабдан Батожабай, арадай поэт Дамба Жалсараев, СССР-эй Верховно Советэй депутат Николай Дамдинов гэхэ мэтэ бэлигтэ бэрхэ, суута совет зохёолшод «Үнэндэ» «түрэhэн», «Үнэн» соохоо уран зохёолой сэлгеэ тэнюун харгы, талмай дээрэ дэбжэжэ гараhан юм гэжэ хэлэхэдэ, оройдоошье алдуу болохогүй. Эдэнэр арад зоноо ходо магтажа, Үбгэн Гэлэн, Гургалдайн гурбан сэсэн, Алсагар Мархай, Будамшуу гэхэ мэтэдэй хамтын нэрээр арадай түүхэдэ тойбо тодхор татагшадые хайра гамгүйгөөр шүүмжэлдэг, шоо хорон үгэнүүдээрээ уншагшадые hонирхуулдагшье, хүхеэдэгшье, хүмүүжүүлдэгшье байгаа.

Уран зохёолшодтой үни галабhаа хойшо, би болоhонhоонь хойшо тон нягта холбоотой, барисаатай, эбтэй байhандаа, манай Буряадай большевик хэблэл, «Буряадай үнэн» хэмгүй ехэ хүсэтэй, хаанашье хүндэтэй байна, мүнөөдэрэйнгөө уялга онсо hайнаар дүүргэжэ ябана гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Даши ЛУБСАНОВ,
философиин эрдэмэй доктор, 1938—1950 онуудта Б-М. үнэндэ» хүдэлhэн хүн.

ҮНДЭҺЭН СОЁЛОЙ ҮРГЭН ТОЛИ

Манай ороной ажалшадай эб найрамдалай, коммунис байгуулалтын түлөө тэмсэжэ байhан энэ үедэ совет хэблэл, тэрэ тоодо үндэhэ яhатанай түрэлхи хэлэн дээрэ гаража байдаг газетэнүүд гүн удха шанартай дайшалхы үүргэ дүүргэнэ. Юуб гэхэдэ, түрэл Коммунис партимнай имагтал хэблэлээр дамжуулан үргэн олон арад зонтоео үдэр бүри хөөрэлдэнэ гээшэ.

Агуу Октябриин урда манай буряад яhатанай, бүхы бага яhатандал адли, үзэг бэшэг мэдэхэгүй, харанхы байдалда байhан хүн бүхэндэ мэдээжэ. Коммунис партиин, Совет засагай аша туhаар буряад яhатан эрдэм hургуулитай, түрэлхи хэлэн дээрээ газетэ, журналнуудые хэблэхэ, уншаха аргатай болоо.

Түрэлхи хэлэн hайхан дуун шэнгеэр хүндэ соностодог. Арад зоной дунда түрэлхи хэлэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетын үүргэ бага бэшэ. Би бага наhанhаа энэ газетые уншадаг, нютагhаа холо, хаанашье ябахадаа, тэрэниие захин абагша hэм.

Мүнөө түрэл хэлэн дээрээ гарадаг газетымнай 60 жэл хүсэхэ гэжэ байна. Энэнэй алхасань гаhар томо, залан сэхэ. «Буряад үнэн» газетынгаа Түгнын таряашадтай, Зэдын хонишодтой, Улаан-Үдын хүдэлмэришэдтэй, Хурамхаанай модошодтой, Улаан-Баатарай эрдэмтэдтэй болон республикынгаа бэшэшье хүн зонтой нягта холбоо барисаатай, ходо бэшэг абалсажа байхадань, бидэ, хүдөө нютагай ажалшад, ехэ баяртай, хүхюутэй байдагбди.

Дэлхэй дээрэ, орон доторнай, мүн республикадаа боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые «Буряад үнэн» газетэ уншагшадтаа дэлгэрэнгыгээр соносхожо байдаг. Гэбэшье заримдаа шухала, hонирхолтой асуудал анхарагдангүй гаралсана гээшэ ха гэжэ hанагдана. Жэшээлхэдэ, Ц-Д. Б. Шойнжуровой физико-математическа эрдэмэй доктор нэрэ зэргэдэ хүртэhэн тухай «Буряад үнэн» газетэ дуугай үлэшоо. Тиихэдэ ороной дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудта орохо гурим тухай соносхолнууд толилогдоногүй. Гадна хүсэндөө ороогүй гэхэ гү, буруу холбоогдоhон мэдүүлэлнүүд, ойлгогдошогүй оршуулганууд дайралдана. Эдэ хадаа редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй даалгагдаhан хүдэлмэридөө үшөөл анхарал багатайгаар хандаhанай гэмээр болоно ха.

Саашань хэлэхэдэ, тон «хоморой» шухаг, hонирхолтой зүйлнүүдые толилжо байбал, зондо ехэ hайшаагдаха hэн. Жэшээнь, «Дэлхэйн hониной дээжэhээ», «Түрэл Буряадаймнай түүхэhээ» гэхэ мэтэ.

Манай Буряад арадай үндэhэн ажабайдалда, мүн тэрэнэй саашадаа Совет засагай наран доро хүгжэхэ, hалбарха хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетын үүргэ дайшалхы удха шанартай «хүүргэ» болоhо үгэhэн, гайхамшаг ехэ габьяатай, соёл болбосоролоймнай урдаа хаража ябаhан мүнхэ толи мүн!

Д. ДОРЖОГУТАБАЙ.
Хэжэнгэ.

...ОДОДОО ...АРГЫДА

Буряадай транспортна управлениин наймадахи автобазын Галуута-Нуурай 4-дэхи гаражай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй ...дэхи жэлые эрхим hайн ...нүүдтэйгээр түгэсхэжэ ...на. Ашаа зөөлгөөр гурбадахи кварталай түсэб холо ...лэн дүүргэгдээ, үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо нэгэ автомашинын ажалай бүтээсэ 12 процентээр дээшэлээ.

...hэн сэхэ, габшагай ажалай ашаар лэ иимэ hайн амжалта туйлагдаба гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. «Ажалдаа шалгараhанай түлөө» медаляар шагнагдаhан үнинэй жолоошон Владимир Яковлевич ...тьев, коммунист Владимир Петрович Дубинин гэгшэд ...hээ тус коллективэй гэшүүд үльгэр жэшээ абадаг ... Жэшээлхэдэ, жолоошон ...нин хорин жэлэй хугасоо нэгэшье гэнэ усал... хүдэлжэ байна. Энэ нухэдай 13 жолоошодhоо бүрдэhэн бригадые шадамар ... ударидана, тэрэшэ(е) нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг байха ...

Жолоошод Виктор Мартынов, Валерий Содбоев, Иван ...син, Алексей Овчинников, Михаил Рычков, Евгений Русин, Анатолий Щербаков, электрослесарь Буян Чимитов гэгшэд 1982 ...эй тоосоогоор хүдэлнэ. ... Ощурков, Владимир ...тьев, Владимир Дубинин гэгшэд үшөө юhэдэхи ... жэлэй ударнигууд ...hан юм.

Дүрбэдэхи гаражаархин ...даа эбтэй эетэйгээр хүдэлнэ. Жолоошон, слесарь ...н хубиингаа социалис ...лта абанхай. Ажалай мүрысөөнэй дүнгүүд эндэ саг ...оо согсологдодог, нийтэдэ ...гдэдэг заншалтай.

Коллективэй жолоошодой хахадынь шахуу коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн ...нүүд. Эгээл тиимэhээ түрүүшүүл арбан hарынгаа үйлэдбэриин түсэбые болзорhонь урид, ноябриин 25-да ...гэжэ шадаа.

Р. БАЛДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

ВЕНСКЭ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ 25-дахи ШАТА

ВЕНЭ. Түбэй Европын зэбсэгтэ хүсэнүүд ба буу зэбсэгүүдые али али талаhаа хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй 25-дахи шата Венэдэхи Хофбургын ордон дотор дүүргэгдээ.

hаяхан эндэ болоhон пресс-конференци дээрэ мэдээсэгдэhэнэй ёhоор, СССР-эй делегациин толгойлогшо В. В. Михайлов түгэсхэлэй заседани дээрэ үгэ хэлээ. Тиихэдээ зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа гол асуудалнуудай нэгэн тухайдашье шиидхэбэриин абтаагүй байhан ушар баруун тээхи оронуудай гэмээр тохёолдоо гэбэ. Уласхоорондын политикын хоёр ондоо хараа бодол: уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха, али али талын аюулгүй байлгын аша туhые хараада абажа, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэеэ болихо гэhэн социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хараа бодол, НАТО-гай оронуудай баримталдаг, али али талада таарахаар үгэсэ ойлголсохые үнэхөөр хүсэдэггүй, сэрэгэй талаар булноу байдал өөhэдтөө хангахые хүсэдэг хараа бодол зүришэлдэнэ гэжэ тэрэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Тохёолдоhон мухардалгые зайсуулха шухала гэжэ совет түлөөлэгшэ тэмдэглээ. Иимэ юумэ хэхэ шухала байhые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ ошоходоо хэhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ, Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй комитедэй заседани дээрэ дахинаа лаблагдан баталагдаа гэжэ совет делегациин толгойлогшо хэлэбэ.

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблей Советскэ Союзай имагта шухала удха шанартай үүсхэлые hайшаажа, ядерна аюул хосорол сарвн зайсуулха тухай деклараци баталан абаба. Энэ шиидхэбэриие эб этэй байха дуратай бүхы хүсэнүүдэй ехэ илалта, дэлхэй дээрэ тохёолдоhон дайн сэрэгэй аюулые зайсуулха замдахи онсо шухала ябуулга гэжэ ООН-до сэгнэнэ.

Проектыень Советскэ Союзай дурадхаhан энэ документ Дэлхэйн Нацинуудай нэгэдэлэй бүхы гэшүүн-оронуудай тон олонхиин зүгhөө дэмжэгдэжэ, ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэбэл — хүн түрэлтэндэ эсэргүү тон хүндэ гэмтэ ябуулга болохо гэжэ соносхогдоо.

Дайнай аюул зайсуулха, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал хизаарлаха асуудалаар Советскэ Союзай оруулhан дурадхалай бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр дэмжэгдэн угтагдаhыень Нэгэдэмэл нацинуудай эмхиин баталан абаhан деклараци үшөө

ЭБ НАЙРАМДАЛТА ХҮСЭНҮҮДЭЙ ЕХЭ ИЛАЛТА

дахин үнэншэмэ тодоор элирхэйлэн гэршэлнэ.

ООН-ой дэргэдэ СССР-эй зүгhөө саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ О. А. Трояновский Генеральна Ассамблейн пленарна заседани дээрэ дуугаа үгэлгын hүүлээр үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ. Энэ деклараци олонхи гүрэнүүдэй дэмжэhэн ушар совет үүсхэлэй шухала удхатай байhые, хаhа саг соогоо оруулагдаhые, тэдэ гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй ойлгоhыень гэршэлнэ. Генеральна Ассамблей совет дурадхалые hайшаан дэмжэхэдээ, хүн түрэлтэнэй хуби заяанда, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлгын хэрэгтэ үндэр харюусалгын мэдэрэлтэйгээр хандадаг байhанаа элирхэйлбэ.

Мүнөөнэй сесси дээрэ Советскэ Союзай оруулhан үшөө нэгэ дурадхалые ООН-ой Генеральна Ассамблей hайшаагаа. Тиихэдээ замбуулинай дайдада ямаршье зэбсэг тараан тодхолгые хорихо тухай договор бэлдэхые шухалада тоолобо. Энэ асуудалаар абтаhан шиидхэбэри дотор иигэжэ заагдана: Замбуулинай дайда хэрбээ буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгын гуламта болгогдобол, гүрэнүүдэй хоорондын харилсаае муудхаха шалтагаан болгогдобол, хүн түрэлтэндэ ехэ аюул тохёолдуулха байна. Ассамблей договорой текстые зүбшэлэн тодорхойлхо зорилготой хөөрэлдөө хэжэ захалха гуйлтатайгаар Буу зэбсэгүүдые хуряалгын комитедтэ хандаба.

Генеральна Ассамблей уласхоорондын оршон байдал заhаруулха, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал хизаарлаха зорилготойгоор тэдэниие хуряаха тухай бусад хэдэн шиидхэбэринүүдые мүн лэ баталан абаа. Хүниие олоор хюдаха шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдые зохёохо ба бүтээхэ ябадал хорихо тухай түгэс договор бэлдэхэ асуудалаар хөөрэлдөөнүүдые түргэдхэхэ шухала гэжэ hанамжалба. Иимэ дурадхал Советскэ Союз анха түрүүн оруулhан юм.

Үшөө нэгэ шиидхэбэринь ядерна зэбсэг бүтээлгые болюулха, саашадаа сүм усадхахаар нөөсэнүүдыень удаа дараалан хороохо тухай хөөрэлдөө дары эхилхые уряална.

Нейтронно зэбсэг хорихые уряалhан, Ассамблейн hайшаапан шиидхэбэри США-гай дай журөөдэдэг хүсэл эрмэлзэлдэ эсэргүү ябуулга болоно.

Уласхоорондын нэгэдэлэй тон олонхи гэшүүдэй мэдэрhэнэй ёhоор, буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалаар Ассамблейн баталан абаhан документнүүдэй олониинь Советскэ Союзай дурадхаhан хараа бодолнуудые үндэhэ болгоно, сэрэгэй аюулые, түбхын түрүүндэ ядерна hандарал хосоролые зайсуулха уласхоорондын аюулгүй байдал батадхаха асуудалнуудаар хөөрэлдөө хэхэ арга олгоно.

ХААНА, ЮУН БОЛОНОБ?

АФИНА. ГРЕЦИ БА НАТО: НАТО-гай сэрэгэй түсэблэлгын комитедэй хүдэлмэридэ хабаадаад, Брюссельhээ бусаhан премьер-министр А. Папандреуе олон тоото жагсаалшад: «НАТО хэрэггүй!» «Греци — грекүүдтэ!», «Греци — шэнэдхэлгэнүүд тээшэ, урагшаа!» гэhэн уряануудтайгаар ниислэл хотодоо угтаба.

А. Папандреу комитедэй хэдэн эрилтэнүүдые зүбшөөхэгүй байhан дээрэhээ, түгэсхэлэй коммюникедэ гар табихаяа арсаад, НАТО-гай сэрэгэй түсэблэлгын комитедэй заседанинуудай дүүрээгүйдэ Брюссельhээ гаража ябашоо. Энээнhээ шалтагаалан, Хойто-атлантическа бүлэглэлэй түүхэдэ анха түрүүшынхеэ түгэсхэлэй документ тунхаглагдаагүй байна.

ЛОНДОН. ХАРАТА ҮГЭ-СЭЛГЭ ЭЛИРҮҮЛЭГДЭЭ. Родезиин хархис колониальна засагай премьер-министр байhан Смит, Зимбабведахи сагаан шарайта эрхэтэдэй заримые нэгэдхэhэн республиканска фронтын хархис бүлэглэл «Родезиин урдынь байдал hэргээхэ» hанаашалгатай. Тэдэнэр тиимэ зорилгоор гүрэнэй урбалта хэхэ hэдэлгэ гаргаба. Энээн тухайдань Зимбабвиин Республикын премьер-министр Р. Мугабе Лондоной «Таймсда» интервью үгэхэдөө мэдээсээ.

Правительствада эсэргүү хорото үгэсэлгын элирүүлэгдэhэн тодорхой баримтанууд ойрын сагаар мэдээсэгдэхэ гэжэ Р. Мугабе мэдүүлбэ.

ВАШИНГТОН. ЛИВИДЭ ЭСЭРГҮҮ ЯБУУЛГА. США-гай захиргаан бэеэ даахан Ливидэ эсэргүү заналтануудые хэдэг байhанаа, сүлөөтэ энэ орондо харша мүрдэлгэтэ ябуулгануудые сэхэ хэдэг болонхой. Ливидэ хүдэлмэрилдэг американ 1,5 мянган эрхэтэдтэ энэл оронhоо гарахыень президент Р. Рейган «hанамжалан дурадхаба». Энээн тухайда США-гай гүрэнэй секретариин нэгэдэхи орлогшо У. Кларк соносхоо. Тэрэшэлэн Ливи худар США-гай эрхэтэдэй ошолго оглолон хоригдоно.

Вашингтоной захиргаанай Ливидэ харша шэнэ ябуулгань тус ороной экономикодо ехэ бэрхэшээл тохёолдуулха гэhэн бодомжотой. Юуб гэхэдэ, эндэхи нефтиин промышленностьда хүдэлмэрилдэг мэргэжэлтэд дуудагдан бусаагдаха болоно бшуу.

НЬЮ-ЙОРК. Ливидэ харша США-гай ябуулгануудтай дашарамдуулан, Франциин баримталдаг хараа бодолые тайлбарилха зуураа, Франциин гадаадын харилсаанай министр К. Шейсон иигэжэ мэдүүлбэ: Ливи гансаардаха ёhогүй. Ливиин хүтэлбэрилэгшэд тушаа хэлэгдэhэн гэмнэлгэнь hэжэглэмээр. Ливи аюул тохёолдуулна гэжэ Хейг hанаанhаа абаад хэлэжэрхёо гэжэ hанахаар байна.

ЛОНДОН. «Далита ракетэнүүд бү ниидэг», «Ядерна буу зэбсэг гаргалга хорихо» гэhэн уряа доро олониитын хабаадалгатай демонстрацинууд үнгэргэгдэнэ.

Британиин аралнуудые Вашингтоной ба Англиин правительствын оролдолгоор Баруун Европодохи ядерна томо бааза болгожо байhандань зэбүүрхэhэн хэдэн миллион хүнүүдэй hанаа бодол эдэ митингүүд гэршэлнэ бшуу.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮРШЭНЭРЭЙ ҺОНИН

УЯЛГА ТУХАЙ ҮГЭ

Л. И. Брежневэй Сибирь болон Алас-Дурна зүгөөр 1978 оной апрель пара соо аяншалхадаа хүрэпэн, Ленинэй орденто Забайкалиин сэрэгэй округой Н-скэ частиин солдадай клубта тэрэнэй «Дурсалга» гэжэ номоор уншагшадай конференци болобо.

Нэн түрүүн залуушуулда зорюулагдаhан «Дурсалга» нэгэ хүнэй хуби заяанай хэмжээгээр дүүрэнэгүй. Конференци дээрэ үгэ хэлэhэн офицернүүд Ю. Егоров, С. Коренев, В. Петренко, сержантнууд В. Гридасов, С. Кузьмишкин болон бусад сэрэгшэд энээн тухай хэлэпэн байна. Эдэнэр хадаа дээдэ үеынгөө сэрэгшэдэй дайшалхы алдарта заншалые нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа ябана. Совет хүнүүдэй ажал хүдэлмэреэр байгуулагдаhан, бүтээгдэhэн, бүтээгдэжэшье байhан бүхы юумэн найдамтайгаар хамгаалагдаха ёhотой гэhэн бодол конференцидэ хабаадагшадай үгэ бүхэн соо hабагшатай байгаа. Тобшохоноор хэлэбэл, тус конференци дээрэ Эхэ орон, парти, уялга тухай ехэ хөөрэлдөөнэй болоhониень hайшаамаар.

ВРАЧНУУД ХҮДӨӨ ГАРАНА

Ленинэй нэрэмжэтэ областной больницын врачнуудай болон Шэтын мединститудай ассистентнүүдэй Забайкалиин районуудаар аяншалга заншалта болонхой юм. Гансал байгша ондо 187 аяншалга эмхидхэгдээ.

Дүн хамта 14 мянга гаран хүн үзүүлээ, 99 орёо операци хэгдээ.

Хүн зоной элүүрые хамгаалха талаар анхарал Забайкалиин гансал промышленна районуудта бэшэ, мүн заха холын газарнуудта ажаhуугшадта гүйсэд табигдадаг байна. Районууд хоорондын практикум-семинарнууд, элдэб мэргэжэлтэй врачнууд энээндэ hайнаар нүлөөлнэ.

(«Забайкальский рабочий» газетэhээ).

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХУЖАРЛАН ХАРАЖА БАЯСАМААР ДАА!

Бэлигтэй уран зураашa Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музейн уужам һаруул залнууд соогуур хүн зон урагшаа хойшоо һүндэлнэ. Тэдэние хаража уран зурагуудые «уншаха» дуратайшуул жэлһээ жэлдэ олошоржо гэжэ тухайлхаар. Иланхая залуушуул олон. Экскурсовод Ольга Викторовна Чичеватова Улаан-Үдын районой Оронгын дунда һургуулиин ерэһэн классуудай һурагшадта уран зураашад, тэдэнэй бүтээлнүүд тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ, олоной анхарал хандуулна. Адаглахада һурагшад болоод бусадшье зон «амаа ангайлдаад» шагнажа, хужарлан хаража байгаа һэн.

— «Тэдэнэр мүнөө уран һайханай номуудые олоор уншана, хүгжэм, искусстваар һонирхоно. Мүнөө үеын залуушуулнай һайхан юумэндэ дуратайгаар бага наһанһаа хүмүүжүүлэгдэнэ. Эдэ ороноймнай үнгэрһэн түүхэ, уран зурагуудаарнь һонирхохонь, шудална, — гэжэ тус музейн директор Иннокентий Игнатьевич Стариковой хөөрэжэ һууһаниинь һанагдаба.

Ноёрэшье, музейн залнууд соо Буряад орондо мэдээжэ болоһон уран зураашадай бүтээлнүүдһээ гадуур, ородой XVIII—XIX зуун жэлэй уран зураашадай тэрэ үеын ажабайдалые бүхы талаһаань зураглан харуулһан уран зурагуудтай танилсаха арга олдоно. Ородой агууехэ уран зураашад И. К. Айвазовский, И. И. Шишкинэй зурагуудтай хүндүүд ехэтэ һонирхожо танилсана. Тэрэ үеын уран зураашад И. А. Ярошенко, А. И. Куинджи, В. Е. Маковский, И. И. Борониковский, В. А. Тропинин, Ф. А. Моллер, Н. С. Ксенофонтов, Е. Д. Орловский болон бусадай бүтээлнүүд мүн лэ олоной анхарал хандуулдаг байна.

Уран зураашa А. И. Куинджиин «Наранай орохо үеын тала» гэһэн зураг оршон тойронхи байгаалине гайхалтай бэрхээр харуулһан байна. Тэрэшэлэн «Наранай орохо үедэ ой соо» гэһэн зурагынь хүнэй сэдьхэлдэ хадуугдан үлэдэг. Бурханда һүзэгтэйшүүлэй үльгэр туужын үндэһөөр бэшэгдэһэн «Ной проклинает Хама» гэһэн зураг И. С. Ксенофонтовой уран бэлигые элеэр гэршэлнэ. Эндэ Ной болон тэрэнэй хүбүүд, бэри басагадайнь дүрэ, тон нарин нягтаар, үнэншэмэ зохидоор харуулагдана.

Тиихэдэ уран зураашa — пейзажист И. И. Шишкинэй «Лес», «Пейзаж с мостиком», И. К. Айвазовскиин «Корабль». «Море» гэһэн зурагуудынь хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхые эзэлнэ. Тэрэшэлэн XIX зуун жэлэй уран зураашад К. В. Лебедевэй, А. Т. Боголюбовай, В. А. Тропининай, Беркманэй хэдэ хэдэн зурагууд тус выставкэдэ гол һууринуудые эзэлнэ.

Уран зураашa Беркман, жэшээлхэдэ, «Выезд Александра» гэһэн бүтээл соогоо ородой хаанай түшэмэлнүүд болон туһалагшанарай сэнгэжэ ябаһан нэгэ заахан «хубнне» эли тодоор зураглажа шадаһан байна.

Ородой XVIII—XIX зуун жэлэй уран зурагай искусствын выставкэ харахадаа, ород арадай агуу бэлигтэй уран зураашадаар баян байһан гэжэ мэдэхэһээ гадна, ород арадай тэрэ үеын ажабайдалтай, искусствын хүгжэлтэтэй танилсанабди.

...Юрэнхыдөө, Улаан-Үдымнай Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музейдэ выставкэнүүд эмхидхэгдэжэл байдаг. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ музейн фондһоо асарагдаһан, Франциин уран зураашa, коммунист Фернанд Лежегэй уран зурагуудай, Греховэй нэрэмжэтэ бүхэсоюзна студиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Марат Самсоновой зурагуудай гэхэ мэтэ выставкэнүүд эмхидхэгдэжэ үнгэргэгдэһэн байна. Ойрын сагта Москвагай Олимпиин наадада харуулагдаһан «СССР-тэхи физкультура ба спорт» гэһэн уран зурагай выставкэ Улаан-Үдэдэмнай нээгдэхэнь. Хуряангыгаар хэлэбэл, Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музейн выставкэнүүдэй зал соо хужарлан хараха юумэн ходоодоо олон байдаг.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. И. С. Ксенофонтовой «Ной проклинает Хама» гэһэн зураг: 2. Мэдэгдээгүй уран зураашын бүтээл — «Эхэнэрэй портрет».

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ПРОФИЛАКТОРИДО АМАРНА

Тимлюйн цементын заводһоо 15 минута ябаад хүрэхэ газарта тус профилактори-санатори оршоог юм. Тэрэ ашаглалгада оруулагдаһаар 6 жэл болобо. Сүүдхэ соо эндэ аяар 50 хүн эмнэлүүлнэ, элдэб арга абана. Физиотерапевтическэ отделени, процедурна кабинет, физкультурын кабинет гэхэ мэтэ санаторидонь бии. Медицинскэ шэнэ түхеэрэлгэнүүд, кварцева гэрэлтүүлгын, хоолойн, амисхаалай органуудай элдэб орёо аппарадууд профилакториин хүдэлмэрилэгшэдэй мэдэлдэ үгтэнхэй. Профилакториин гол корпус гурба-гурбан оротой 17 палататай. Амаралтын комнато соо ходоодоо ариг сэбэр, шэнэ газета, журналнууд бусад литература, шатар, домино, телевизор бии.

Профилакториин ахамад врач Е. Н. Березовская, тэдэнэй туһалагшад Тимлюйн цементын, мүн асбоцементын хэрэгсэлнүүдэй заводуудай хүдэлмэрщэдэй дунда мэдээжэ болонхой, һэргылэмжын, аргалгын ехэ ажал хэнэ. Аргалгада, эдеэ хоолдо гаргашалагдадаг мүнгэнэй оройдоо 11 процентые хүдэлмэрщэд түлэдэг юм.

Профилакторидо бэеэ аргалуулха, амарха дуратайшуулай тоо олошорно.

А. ИВАНОВ.

БУРЯАД АМАН ЗОХЁОЛОЙ ШЭНЭ СУГЛУУЛБАРИ

Буряадай номой хэблэл «Буряад арадай дуунууд» гэһэн суглуулбари һаяхан хэблэн гаргаба. Тус суглуулбарииие СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Нийтын эрдэмэй институдай научна хүдэлмэрилэгшэ, искусство шэнжэлхэ эрдэмэй кандидат Д-Н. С. Дугаров зохёон эблүүлһэн байна. Энэ суглуулбаридаа автор «Эрхүүгэй областиин буряадуудай дуунууд» гэһэн гаршаг үгэнхэй. Энэ хадаа нийтын эрдэмэй институдай 1960 онһоо эхилжэ хэблэлдэ гаргаһан буряад арадай аман зохёол дээрэ үндэһэлһэн дуунуудай суглуулбариин үргэлжэлэлынь болоно. Үнгэрһэн хэдэн жэлэй туршада энэ суглуулбариин хоёр том хэблэгдэн гараа. Хори буряадуудай арадай дуун тухай түрүүшын том 1964 ондо хэблэгдээ һэн. Сэлэнгын буряадуудай аман зохёолдо зорюулһан хоёрдохи томынь 1969 ондо хэблэгдээ. Һаяхан хэблэлһээ гараһан гурбадахи томынь Эрхүүгэй областиин буряадуудай арадай аман зохёол дээрэ үндэһэлһэн дуунуудта зорюулагданхай. Энэ том соонь Байгалай хойто бэедэ һуудаг буряадуудһаа авторай 1966 — 1967 онуудта бэшэжэ абаһан дуунууд оруулагданхай. Автор суглуулбаридаа 280 дуу оруулһан байна гэхэһээ гадна, эдэ дуунуудынь ород хэлэн дээрэ оршуулгатайгаар, нототойгоор хэблэгдэнхэй.

Тус суглуулбариин редактор хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаков, хүгжэмэй талаар редактор Э. Е. Алексеев гэгшэд болоно.

Арадай аман зохёолые суглуулха, шэнжэлхэ хэрэгтэ эсэшэ сусашагүйгөөр оролдодог Д-Н. С. Дугаров мүнөөшье энэ хэрэгээ үргэлжэлүүлһээр.

И. ЯРНЕВСКИЙ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

БАМ-ай барилгын зоныи дуунай-инструментальна ансамбльнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зохёохы ажалай тусхай лаборатори табан хоногой туршада хүдэлбэ. «Эстрадна хүгжэмтэ номерые бэлдэхэ методико» гэһэн асуудалда энэ лабораториин хүдэлмэри зорюулагдаһан байна.

Москвагай гүрэнэй соёлой институдай багшанар — педагогикын эрдэмэй кандидат В. Г. Кузнецов, Н. Н. Шеманкова, Н. Крупскаягай нэрэмжэтэ бүхэсоюзна научно-методическа түбэй хүгжэмэй таһагые даагша Л. А. Богуславская гэгшэд энэ лабораториин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Түрүүшын үдэр Буряадай АССР-эй соёлой министрэй орлогшо А. М. Герштейн, В. Г. Кузнецов, Н. Н. Шеманкова гэгшэд һайн дуратанай эстрадна хүгжэмые саашадань хүгжөөхэ асуудалаар элидхэлнүүдые хэбэ.

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо дуунай-инструментальна ансамбльнуудай концерт үнгэргэгдөө. Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй «Импульс», «Текстильщик» гэжэ соёлой байшангай «Иллюзион», авиазаводой «Калейдоскоп», Хойто-Байгалай

ЗОХЁОХЫ АЖАЛАЙ ҺУРГУУЛИ

районой «Пульсар», Хэжэнгын районой «Үетэн» гэһэн дуунай-инструментальна ансамбльнууд эндэ хабаадаһан байна. Москвагай түлөөлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ «Пульсар», «Үетэн» гэһэн ансамбльнууд хүртөө.

Буряад дуунай үндэһэн дээрэ «Үетэн» ансамблиин репертуар зохёогдоһон байжа, энэ ансамблиин концертые харагшад халуунаар угтаба.

Тус лаборатори, үнэхөөрөө, зохёохы ажалай һургуули болож шадаа. Юундэб гэхэдэ, лабораториин хүдэлмэридэ хабаадагшад ганцашье концерт табяа бэшэ, харин алдуунуудаа дары тэндэнь заһан, һонирхолтой зүбшөөлнүүдые шагнаа, туршалгануудые үнгэргөө. Тиихэдэ эндэ республикын ВИА-гай хүтэлбэрилэгшэдһөө гадна, Сахалинай, Яхадай, Хабаровскын, Шэтын түлөөлэгшэд энэ лабораторидо уригдаһан байна.

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

МИИН ҺУУНАГҮИ

Байгал далайн мүльһэн хуягаар хушагдахада, Кабанскын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад мүльһэн доронһоо загаһа бариха хүдэлмэреэ эхилээ һэн.

Загаһашадай нэгэ бригада пенсионернүүдһээ ба гэрэй эзэн эхэнэрнүүдһээ бүридэнэ. Энэ бригадые үнинэй загаһашан, 65 наһатай Иннокентий Александрович Данеев хүтэлбэрилдэг юм. Наһанайнгаа амаралтада гараһан 70 наһатай Морхон Дарханович Николаев, Хулубай Курганович Пиноев болон гэрэй эзэн эхэнэрнүүд Н. А. Данеевэй шадамар бэрхэ хүтэлбэри доро хүдэлхэдөө, ажалдаа шилээд амжалта туйлана.

Наһатайшуулһаа бүридэһэн бригада үнгэрһэн һарада 60 центнер эрхим шанартай загаһа Кабанскын загаһанай заводто тушаагаа.

Үбэлэй шэнхинэмэ хүйтэнэй үедэ загаһа олзоборилхо талаар гүрэнэй түсэбые дүүргэлтэдэ хубитаяа оруулалсажа байгшад нуурай гүйхэн уһатай газараар загаһашална. Тиихэдээ мүльһэ сүмэлхэ хүдэлмэреэ гараар хэдэг, оньһожоруулгын түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэдэггүй юм.

А. БУСУРМАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Пропагандистын шадабари» түрүү бэшэг. Республикын ажалай үдэр — материалнуудай суглуулбари. «Булталай баярай түлөө» — С. Шестаковой репортаж. «Эзэн ёһоор» — Л. Шаракшиновай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Албан тушаалдаа — харюусалга ехэтэйгээр» — А. Коротаевагай статья. «Дабшалтадань туһална» — З. Сусловагай статья. «Хэды болотор хүлеэлгэхэб?» — Н. Воронцовой ба Л. Цыбиковагай статья. «Анна Кузминичнада баясхалан хүргэнэ» — Г. Еремкиной статья. «Мухарта түлхигдэһэн вагонууд» — К. Будаев ба Я. Николаевай статья. «Правда Бурятии» газетэдэ харюусана: материалнуудай суглуулбари. Буряадай ЦНТИ мэдээсэнэ — Л. Ковылинагай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «СССР — эб найрамдалай туг баригша» — плакат-хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Хилын саанаһаа телетайпаар абтаһан мэдээсэлнүүд. «Пекинэй ядерна хараа түсэб» — АПН-эй материал. Телевидениин программа. Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Декабриин 13—14-нэй үдэрнүүдтэ республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудаар багахан саһан орохо, һулаханаар бордоһолхо. Секундын 5 — 10 метр хүсэтэйгөөр баруун-хойноһоо һалхилха. Һүниндөө 15—20 градус, үдэрынь 7—12 градус хүйтэн болохо.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Декабриин 13-һаа 19 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — «Зарядкадаа зогсогты!». 10.05 — Бүхэсоюзна ба уласхоорондын конкурснуудай лауреат В. Круглов наадана (домра). 10.30 — «Будильник». 11.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.00 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 12.45 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа. 13.15 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.15 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.45 — «Московские новости» газетын шанда хүртэхын түлөө фигурна халтиралгаар уласхоорондын мүрысөөн. Эрэшүүл. 15.15 — «Москва». Киногой шэнжэлэл. 15.30 — А. Н. Островский. «Поздняя любовь» — Москвадахи М. Горькиин нэрэмжэтэ СССР-эй уран һайханай академическэ театрай фильм-зүжэг. 17.45—«Танай бэшэгүүдээр» —хүгжэмтэ программа. 18.30 — Мультфильмнүүд. 18.50 — Уласхоорондын һонин. 19.35 — 19.50 — Забһарлалга. 19.50 — «Киногоор аяншалгын клуб». 20.50 — «Дуун-81». 22.00 — «Время». 22.35 — Фигурна халтиралгаар уласхоорондын мүрысөөн. Мүрысөөндэ хабаадагшад мэргэжэл шадабаряа харуулха. 00.30 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 — Спорт тухай кинопрограмма. 16.20 — «Онтохондо айлшаар». «В королевстве кривых зеркал» — уран һайханай фильм. 17.4[5] — 9-дэхи студи». 18.40 «Һолонго». Арадай уран бэлигэй телевизионно программануудай уласхоорондын IV фестиваль Финлянди. 19.00 — М. Анчаров. «День за днем» — телевизионно олон серитэй зүжэг (хоёрдохи бүлэг). «Февраль 18, четверг» 20.15 — А. Скрябин. «Оркестртэй хамта фортепиано дээрэ наадагдаха концерт». 20.45 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.00 — «Театрай соносхолой дэргэдэ». 22.00 — «Время». 22.35 — «Купание жеребят» — уран һайханай фильм (ЧССР). 23.45 — «Полководец» — телевизионно баримтата фильм.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 17.30 —Дамжуулгын программа. 17.35 —«Светофор» — һурагшадта зорюулагдаһан программа 18.05 — Соносхолнууд. 18.15 — Уран бэлигтэнтэй уулзалгануудһаа. РСФСР-эй арадай артист Б. Н. Вампилов (1981 оной ноябриин 30-най дамжуулга дабтагдаха). 19.10 — Шэнэ һонин. 19.20 — «Барилгашан» —тележурнал. 19.50 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 20.00— «Буряад орон—81» гэһэн программа (буряадаар). 20.40 — «Профессия — киноактер» — уран һайханай фильм.

ВТОРНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Түбэй телевидени болон бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй ехэ хоорой концерт. 10.35 —«Белый автомобиль»— «Стрекозинные крылья» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан телевизионно богони хэмжээнэй уран һайханай фильмүүд. 11.25 — «Киногоор аяншалгын клуб» 12.25 — Шэнэ һонин (12.30 час хүрэтэр). 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Социалис оронуудай телевидениин баримтата фильмүүдэй программа. 16.20 — «Эжын һургуули». 16.50 — Заирай Республикын национальна балетэй концерт. 17.20 — «Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд». СССР-эй арадай уран зурааша А. Герасимов. 17.55 — В. Пальчун. «Бага газар». Хоорой солистнууд болон оркестрэй гүйсэдхэхэ оратори.

Улаан-Үдэ. 18.25 — «Хүдэлмэришэдэй жагсаалда һууриян оло» — залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 18.55 — «Уран бэлигтэнэй байшан» — киноочерк. 19.15 — «Байгал» (буряадаар).

«Орбита». 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «БАМ. 1981 он». Транспортна барилгын министрэй орлогшо, «ГлавБАМстройн» начальник К. В. Мохортов, зам харилсаанай министрэй орлогшо С. А. Пашинин дамжуулгада хабаадаха. 20.30 —«Русская гармонь» гэдэг ансамбль наадаха. 21.00 — «Түбэй телевидениин экран дээрэ түрүүшынхеэ». «Всего дороже» — түүхэтэ публицистическэ киноэпопей. «Как феникс из пепла» — 6-дахи фильм. 22.00— «Время». 22.35 — «Дуратай рольнууд». СССР-эй арадай артистка А. Зуева А. Н. Островскиин зүжэгүүдтэ наадаха. Актрисын 85 жэлэй ойдо. 23.55 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 00.10 — Волейболоор Европын чемпионуудай кубогто хүртэхын түлөө мүрысөөн. Эрэшүүл. ЦСКА — «Младост» (Югослави).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Шатарай һургуули. 13.30 — География. 6-дахи класс. «Мүнөө үедэ Антарктидые шэнжэлгэ». 14.00 — «М. Е. Салтыков-Щедринэй театр». 1-дэхи ба 2-дохи хуби. 15.30 — Хүнэй анатоми, физиологи ба ариг сэбэр. 8-дахи класс. «Юундэ зүбөөр эдеэлхэ хэрэгтэйб?». 16.00 — «Совет уран зурагай искусствада коммунистын образ». 16.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүдэй программа.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Уран бэлигтэнэй портредүүдһээ». Уран зохёолшо Ц. Жимбиев. 17.40 — Соносхолнууд. 17.50— «Экран — багшада». 18.00 — «Электрын элшэ хүсэ алматы» — киноочерк.

«Орбита». 18.25 — «Орленок» телестудиин эдир корреспондентнүүд физико-математикын эрдэмэй доктор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Б. С. Кашинтай уулзаха. 19.15 — «Мүнөө шэнэ газарта». Кустанайн областиин ехэ ашаа тээдэг автопоезднуудые жолоодогшод аха дүүнэр Головачнууд. 19.3[0] — 19.45 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Эрдэм техникэ» — киножурнал.

«Орбита». 20.00 — «Уласхоорондын һонин». 20.45 —«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.00 —«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 22.00 —«Время». 22.35 — «Светлый путь» —уран һайханай фильм. 00.10 — СССР-эй арадай артист Ю. Гуляев дуулаха. 01.10 —«Экран» гэжэ уран бэлигтэнэй нэгэдэлэй телевизионно баримтата фильмүүдэй программа.

СРЕДА, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Всего дороже» —киноэпопей». «Как феникс из пепла» — 6-дахи фильм. 11.05— Кубаниин гүрэнэй хасагай хоорой концерт. 11.50 — «Урагшаа, хүбүүдүүд!». 12.50 — Шэнэ һонин (12.55 час хүрэтэр). 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Человек на земле» —кинопанорама. 16.15 — Ород хэлэн. 16.45 — «Залуушуулай адресууд». 17.45 — Москвада үнгэргэгдэхэ Коми АССР-эй соёлой үдэрнүүдые угтуулан. Баримтата телевизионно программануудай программа.

Улаан-Үдэ. 18.20 —«Шалгалта юу харуулааб?» (Республикын ажахынуудта һолоомон ямараар хэрэглэгдэнэб). 18.40 — «Зүүн Сибирь» —киножурнал.

«Орбита». 18.50—«Дохёогоо үгэгты, горнистнууд!».

Улаан-Үдэ. 19.20—«Байгал».

«Орбита». 19.45—«Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй ба Швециин суглуулагдамал командунууд наадаха. 1—2-дохи үе. 22.00—«Время». 22.30—Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй ба Швециин командунууд наадаха. 3-дахи үе. 23.10—К. Хачутурян. Скрипкэ болон фортепиано дээрэ наадагдаха соната. 23.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.45—Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй ба Финляндиин суглуулагдамал командунууд наадаха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—«Таанадта, түрэлхид!». 13.30 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. «Микроэволюци». 14.00—А. С. Пушкин. «Евгений Онегин»—уран зохёолой этюдүүд. 15.00—«Гоё һайханиие ойлгодогоор хүмүүжүүлхэ». 15.30 — «Шинии ленинскэ библиотекэ. 16.00— «ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ һургадаг бэ?» 16.30—«Экспедиция уходит в океан» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Союзуудай байшангай Колонно зал соо искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 18.00—«Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд».

«Орбита». 18.20—Коми АССР-эй гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 18.50 — «Мы побратимы» — баримтата фильм.

«Орбита». 19.20 — РСФСР-эй габьяата артистка О. Эрдели наадаха (арфа). 19.30—19.45— Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45—Соносхолнууд.

«Орбита». 20.00 — Б. Барток «Венгриин зураглалнууд». 20.15 — «Хани харилсаан» — тележурнал. 20.45—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.00— «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 22.00 — «Время». 22.35 — «Первая любовь» — телевизионно уран һайханай фильм. 23.50— «Слово о генерале» — баримтата фильм. 24.00—П. И. Чайковский. «Нойрсожо байһан дангина» гэжэ балетһээ хүгжэмэй хэһэгүүд.

ЧЕТВЕРГ, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00—«Светлый путь» — уран һайханай фильм. 11.35—«Амитадай аймаг». 12.35—Шэнэ һонин (12.40 час хүрэтэр). 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35— «Шинии ажал—шинии амжалта» — кинопрограмма. 16.25 — — А. Фадеевэй түрэһөөр 80 жэлэй ойдо. «Залуу гвардиин» геройнуудай эхэ нютагта». 16.55—Шатарай һургуули. Разрядтайшуулай класс.

Улаан-Удэ. 17.25—«Уласхоорондын шэнжэлэл» (бур.) 17.40 — «Байгал». 18.10—«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». 18.35—«Хабарай үдэрнүүдтэ»— киноочерк.

«Орбита». 18.45—«Олон түмэнэй ленинскэ университет». Хүгжэжэ байгаа оронуудтай харилсаа холбоон тухай. 19.15— «Зураг бүхэндэнь—наран!». 19.30—19.45—Забһарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Совет Молдавиин искусствын уран бэлигтэнэй ба уран һайханай бүлгэмэй коллективүүдэй концерт. 21.00—«Всего дороже»—киноэпопей. «И взошла заря»—7-дохи фильм. 22.00—«Время». 22.35—«Балет тухай». Узбегэй ССР-эй Алишер Навоин нэрэмжэтэ Гүрэнэй академ. Ехэ театр. 23.50—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—Телев. баримтата фильмүүдэй программа. 13.25—«Эжын һургуули». 13.55—Зоологи. 7-дохи класс. «Мүлхидэг амитад — хуурай газарай амитад». 14.25 — «Булад яажа хатуужааб». «Николай Островскиин зохёохы ажал ябуулга тухай». 15.10 —«Ород арадай инструментнүүд». 15.30—«Офицеры» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» — киноочерк.

«Орбита». 17.25—«ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ һургадаг бэ?». 17.55—Кировоград хотын хүүгэдэй хүгжэмтэ коллективүүдэй концерт.

Улаан-Үдэ. 18.45—«Түрүү зэргэдэ дабшагшад» гэһэн дамжуулга. «Мэргэжэл шадабариин һайндэр». 19.05—Соносхолнууд. 19.15—«Буряадай оперо болон балетэй театрай солистнууд дуулаха». 19.45—«Барилга ба архитектура»—киножурнал.

«Орбита». 20.00—«А. Карпов — шатараар дэлхэйн гурба дахин чемпион». 20.45—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.00—Холо ойрын дуунууд. 22.00—«Время». 22.35—«Вылет задерживается» — телев. уран һайханай фильм. 23.50—Баримтата фильмүүдэй программа. 00.20—«Эхэ орон юунһээ эхилдэг бэ?»—фильм-концерт.

ПЯТНИЦА, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Всего дороже»—киноэпопей. «И взошла заря»— 7-дохи фильм. 11.00—«Тимофей Докшицер наадана — фильм-концерт. 11.30—«Дохёогоо үгэгты, горнистнууд!». 12.20— Шэнэ һонин (12.25 час хүрэтэр). 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—«Сибирь болон Алас Дурна зүгэй нютагуудаар» — кинопрограмма. 16.25—Р. Шуман. «Үхибүүдэй сценэнүүд». 16.45—«Совет драматургида харуулагдаһан ажалай темэ».

Улаан-Үдэ. 17.45—Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан концерт (бур.).

«Орбита». 18.15—«Онтохондо айлшаар». «Уточка — голубое перышко» — мультфильм. (ЧССР).

Улаан-Үдэ. 19.00—«Саяан»— хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 19.30—«Гэрэл туяа ба станок»—киноочерк.

«Орбита». 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал». 20.30—«Өөһэдын хоолос»—киноочерк.

«Орбита». 20.40—«Совет композиторнуудай дуунууд». 21.05 — «Всего дороже»—киноэпопей. «Надо мечтать»—8-дахи фильм. 22.00—«Время». 22.35— Гүрэнэй Третьяковско галерейн 125 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Союзуудай байшангай Колонно зал соо болоһон концерт. 23.45 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР—ЧССР (забһарлалгын үедэ) 00.20—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—«Ородой искусство. XVIII зуун жэлэй архитектура». 13.30—А. С. Пушкин. «Дубровский». 5 кл. 14.00—«Мэдэ, шада!». 14.45— «Дайн манай бүхы һанал бодолые хурсадхаа...» (Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн мүнөөнэй совет прозодо). 15.15 — Ботаника. 6 кл. «Мөөгэнүүд». 15.35—Түүхэ. 7 кл. «XVI зуун жэлэй хоёрдохи хахадай Россин гүрэн». 16.05—«Совет уран зурагай искусствада коммунистын образ». 16.35—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүдэй программа.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Булад» гэһэн дамжуулгаһаа.

«Орбита». 17.45—Москва ба москвагайхид».

Улаан-Үдэ. 18.15—«Түсэбэй табан жэл ба предприяти». 18.35—«Танай бэшэгүүдээр».

«Орбита». 19.00—Нигериин национальна һайндэртэ—республикын байгуулагдаһан үдэртэ. Нигерэй Республикын арадай аман зохёолой ансамблиин концерт. 19.30—19.45—Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45—«Ургасын гаралга» — киноочерк.

«Орбита». 20.00—«Эрдэм наукын һонин». 20.45—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.00—«Киногоор аяншалгын клуб». 22.00—«Время». 22.35— «Коммунист» — уран һайханай фильм. 22.20—Н. Мясковский «27-дохи симфони». 01.00 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүдэй программа.

СУББОТО, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.50 Үглөөнэй гимнастика. 10.15 — «АБВГДейка». 10.45—«Таанадта, түрэлхид». 11.15—«Всего дороже» — киноэпопей. «Надо мечтать»—8-дахи фильм. 12.10 — «Һолонго». «Хүдөөгэй скрипачнууд» гэжэ арадай уран бэлигэй телевизионно программын уласхоорондын IV фестиваль. (Швеци). 12.40—«Эд бараа элбэг ехээр». 13.10—«Спортлотогой» 51-дэхи тираж.

Улаан-Үдэ. 13.20—Шэнэ һонин (бур.). 13.30—Спортын һонин.

«Орбита». 14.00—«Ленинэй зааһан замаар» — баримтата фильм. 15.05 — Концерт. 15.15—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 15.30—«Пакет» —телев. уран һайханай фильм. 16.40—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.40—«Ленинэй мүнхэ һургаал» К. Ибряевай шүлэгүүдээр Ю. Чичковой зохеоһон кантата. 17.55—Полит. шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 18.25—«Хада ууланууд ба талануудай тала дайдын аялганууд» — фильм-концерт. 19.10 — «Коммунистнууд»—совет поэдүүдэй шүлэгүүдээр зохёогдоһон композици. 19.45— 20.00—Забһарлалга. 20.00 — СССР-эй арадай артист, Ленинскэ шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой Э. Гилельс наадаха. 20.45—«Октябрь ба эб найрамдал тухай үгэ»—Совет гүрэнэй гадаадын политика тухай телевизионно баримтата фильм. 22.00—«Время». 22.45— Искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 24.00—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.40—«Буряад уран зохёолшодой мастерскойнуудта».

«Орбита». 13.20—Улаан тугта Хара далайн флодой дуу, хатарай ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 14.00—Мультфильмнүүд. 14.30—«Хүгжэмэй һонин».

«Орбита». 15.15—Дамжуулгын программа. 15.20—«Үглөөнэй почто»—хүгжэмэй программа. 15.50—П. Богданов. «Арадамнай Москва»—поэмэһээ хэһэгүүдые авторынь уншаха. 16.10 — «Хүгжэмтэ киоск». 16.40—А. Корнейчук. «Сэдьхэлэй дурасхаал»—Е. Вахтанговай нэрэмжэтэ Гүрэнэй академ. театрай фильм-зүжэг. 19.05—«С. Танеевэй, А. Глазуновой, М. Римский-Корсаковой романснууд». 19.15—Кинопанорама. 20.45—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.00—«Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 21.45 — «Арадай аялга дуунууд». 22.00 — «Время». 22.45—«Самый жаркий месяц»—уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 23.50 — Хүндэ атлетикээр СССР-эй түрүү һуури эзэлэлгын, кубогто хүртэхын түлөө мүрысөөн. 00.20 — Уһан дээрэ наадагдадаг бүмбэгөөр уласхоорондын нүхэд ёһоной мүрысөөн. СССР ба Венгриин суглуулагдамал командунууд наадаха.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв секретарь —2-50-52, секретариат, —2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленност и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-53, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04812. Заказ № 285. Индекс 5901.